

142

Базгарскы Книжици.

ЧАСТЬ ПРВА. 20,496.

ГанѸарни: Внижка Прва.

Сздръжанне:

- I Житие св. Ванмента.
- II Метеорологическы извѣнени.
- III Мисли за болгарскій-отъ азикъ.
- IV Сзвременна дѣтопись.

БИБЛИОТЕКА СЪГЛАСИЕ ТИЛЪВЕНЬ

ДАРЪ ОТЪ

Мисаилъ А. Димитровъ

Цариградъ-Галата.

у Европечетницата на А. Цанкова и В. Миркова.

1858.

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly a date or a reference number, appearing as a faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly a name or a location, appearing as a faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page.

- I. [faint handwritten text]
- II. [faint handwritten text]
- III. [faint handwritten text]
- IV. [faint handwritten text]

Handwritten text, possibly a signature or a date, appearing as a faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly a name or a location, appearing as a faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly a name or a location, appearing as a faint, mirrored bleed-through from the reverse side of the page.

Базгарскы Книжници.

ПОВРЕМЕННО ЕПИСАНИЕ

НА

Базгарскѣ - тѣ Книжнициѣ

Урежда са

отъ

ДИМИТРИЯ МУТЬЕВА.

ЧАСТЬ ПРЪВА.

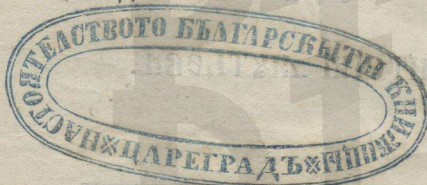
Цариградъ - Галата.

у Книгопечетницата на Д. Цанкова и Б. Миркова.

1858.

8
8812

Прегледано и одобрено отъ царска-та ценсбра
за да се печати.

807

ИЗВѢСТІЕ.

ОТЪ НАСТОЯТЕЛИТЪ

НА

БЛАЗГАРСКИТЪ КНИЖИЦИ.

Блазгаретъ помнитъ ИЗВѢСТІЕ-ТО, което е напечатено у ланскіятъ ИФЕЦЕ-СЛОВЪ, и което обричаше да се състави отъ пожрътвванъето на родолюбиви Блазгаре една помощъ за Блазгарската книжница; тамъ се обричаше още, че ако помощниците се поавиѣтъ доста, ще сѣ флане да се издава и едно Періодическо Еписаніе.

Истина, че сѣ поавиѣхъ доста спомоществоатели отъ Ижзанджкз, Бски-Заара и Пловдивъ нѣ съ тѣхна-та помощъ не можеше се зѣанѣ тамъ работа, додѣ не се поавеше съразмѣрна помощъ и отъ другитѣ мѣста. Нѣ Родовіето на Цариграшкитѣ трзговци, Блазгаре, не можѣ да остави още да се вѣѣче тамъ работа; Тѣзи Родолюбци, освѣнъ по-

мошъта която нмъ приличаше да дадѣтъ, по-
жрътвубвахъ да се зафане упоменѣтото Пер.
Списаніе, съ надѣжба, че то ще стане едно
свѣдство, за да се изпълни по лесно и по
скоро сичкото, което е обречено у ланското из-
кѣстіе.

Ето прѣвата Внижка на това Періодич-
ческо Списаніе се явава на свѣтъ, и ны смі че-
стити да извѣстимъ на спомощницитѣ на
Българската Внижнина, какъ нашето лан-
ско обреченіе не ще остане напразно, и е тѣ
ще фанѣтъ да виждѣтъ и плодове от по-
мошътата си.

Настолтеитѣ на Българскитѣ внижници

Цариградъ 1-й Іан. 1858.

В. ДЯРИВЧИЧЪ.

В. В. СЛАВЧИЧЪ.

Базгарскы Книжици

Часть I.

1 Январия 1858.

Книжка I.

Слава и благодареніе Богу! И у насъ бѣтъ се появи списаніе съ назначеніе да видетъ постоанній разливатель светъ и познаніа въ наше-то бедно и темно отечество. О! едно такво свитіе за насъ е велико и много утешително; ибо оно е особенній белегъ, что мѣе сме начале бѣтъ да познаваме полза-та на надки-те и нишно-то благотворно вліаніе на умственни-те и нравственни сили человечески; оно показъватъ, что и мѣе на-конецъ сме хватила да разумеваме колко еденъ народъ е злопо-лбченъ и удаленъ отъ свое-то велико и високо предназначеніе кога онъ се лишава отъ надки-те, сьобразованіе-то и про-

свещеніе-то. И после тоа, можетъ ли речъ некой, что едно такъ во наше пробудванье и освестванье не е за насъ велико сбитіе и явленіе? И чіе любоводно и дсбржежелателно сърце можетъ да салшатъ тоа нещо безъ особна радость и восхищеніе?

Любезній народе! върви, върви напредъ! Ти много си назады отъ други-те народи; За те сега, кога си се пробуднах отъ мракъ-отъ и невежество-то и си познахъ окаянно-то свое положеніе, треветъ да ѹдвоишъ и ѹтроишъ свои-те трудови и попеченія, и нищо да не жалишъ, за да просветишъ себе си со потребни-те навики и познанія, безъ кои-то человете не толко не можетъ да видетъ истинно благополученъ и счастливъ, но се ѹподобватъ со други-те безсловесни животни.

Ова днешно радостно за насъ явленіе неболно ни напомндватъ първи-те виновници на наше-то първоначално ѹмствен-но и дѹховно просвещеніе, сиречь светлаго Вирилаа и Мефодіа и нѹхни-те сотрудници въ тоа велико дело. И вистина, кога другощъ можетъ да е по прилично, по ѹместно, и по сообразно со свѹтотелства-та да напомниме и припомниме память-та и трудови-те на овиѹ безсмъртни и незабвенни мѹжи, и велики, наши благодетели и просветители, ако не сега и обде. И така, нека се почитатъ и нагословитъ начало-то на ова преполезно за насъ словесно дело со память-та на тѹе свѹтїи мѹжи, кои-то първоначално се даде даръ отъ Свѹтаго Дѹха да изобрѹчатъ за насъ словесно искуство; и кои-то следъ тоа оживотворїа, така да рѹча, Славенска-та рѹчь, и навики насъ на природенъ ѹвикъ да ѹбалиме и славиме Бога, и да мѹдрствуваме.

Немалѹци сега подъ рока живнесписанїе-то светлаго Вирилаа

и Меѳодіа излагаме житіе-то нѣхнаго ученика и сотрѣдника
въ наше-то първоначало умственнo и дѣховно просвещеніе све-
таго Климента, Архієпископа Охридскаго, коєго паметь-та не
по млако отъ нѣхна-та е священна и драгоценна за насъ. Ос-
вень тоа въ негово-то жизнеописаніе най първо се говоритъ за
трѣдови-те светаго Вириала и Меѳодіа, и се касаватъ много
дрѣги интересни за насъ вопросы и обстоятелства, и вобще
житіе-то светиклиментово е единъ отъ най важни-те и драгоцен-
ни исторически паметници наши, что се сохраниле до сега, и
толко ѹще по драгоценно и по любопитно е за насъ оно, що,
видещи първоначално сочинено на Гръчкій, и до сега оно не съ-
ществѣватъ на нашъ азикъ. Оно е сочинено, како що рекохме
на гръчкій азикъ, отъ знаменитаго Архієпископа Охридскаго
Феофилакта (а)

На житіе-то светиклиментово съществѣватъ денеска на
гръчкій азикъ дѣе изданія (и едно въ сокращенъ преводъ на но-
вогръчкій азикъ). Първо-то отъ тѣе дѣе изданія е напечата-
но въ 1742 въ Мосхополи въ една книга со правило-то (*Δκολουθία*)
светомъ Климентъ и со правила и кратки, на новогръчкій азикъ,
житія на дрѣги поместни светїи, принадлежащи на Охридска-
та църковь, или Архієпископіа, както светомъ Назмъ, соче-
никъ Климентъ, светомъ Еразмъ, Владимиръ Веласанскомъ и

(а) Феофилактъ живеалъ въ 11 столетіе и килъ родомъ
Гръкъ, ико тога Болгарія кеше подпаднала подъ гръчка власть.
Феофилактъ кеше единъ отъ най учени-те богослєви въ негово то
врѣме.

на мъченици-те Тиверіополски ; пакъ дръго-то изданіе е напечатано въ 1805 въ Липсѣа.

И ꙗко преводиме овде се-то заглавіе подробно на първо-то изданіе ; нею оно е много любезитно. Ёве го оно :

Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κλήμεντος,
Ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδομένη,
συλλεχθεῖσα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦτε Δημητρίου τοῦ
χωματινοῦ καὶ τοῦ Καβασιλα Ἀρχιεπισκόπου τοῦ αὐτοῦ
θρόνου χρηματησάντων. Δαπάνει μὲν τῆς σεβασμίας μον-
νῆς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ναοῦμ. (α) καὶ τοῦ τυπογρά-
φου, διορθώσει δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρί-
ου Γρηγορίου, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερωθείσα τῷ μακαριω-
τάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρώτης Ἰωστινιανῆς Ἀχριδῶν
κυρίῳ κυρίῳ Ἰωασάφ. — Παρὰ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ τῷ
Κωνσταντινίδῃ ἐν Μοσχοπόλει (β') 1742.

(α) Свѣтій Наѡмъ единъ отъ ученици-те Кириллови и Меѡ-
дѣви посвети себе въ монашество и построи великолепнѣи мона-
стырь надъ само-то езеро Охридско, на восточно-западна страна,
онъ и до сега сѣществватъ, гдѣ и почиватъ неслѣнни-те мощи
Св. Наѡма.

(β) Мοσχοπολѣ билъ градъ въ долна Албанїа и принадлежалъ
на Охридска-та Архїепископїа. Онъ сега не сѣществватъ ; ико
въ последни-те години на 18 столетїе запѣстелъ, пощо избѣгали
жители-те мѡ отъ разни зѡлѡмн (развойничества).

Отъ овде можеме да видиме въ какво состоаніе се нахо-
дила въ последно-то време оваа Болгарска Архієпископїа, си-
речь она била со семъ погърчена. Она сохранивала своа-та не-
зависимостъ до 1767 година, потомъ присоединена била къ Ца-
реградскій-отъ престолъ.

Охридска-та Архієпископїа въ последно-то време имаше
подъ своа власть 10 митрополїи и 10 епископїи, сиречь си-те
епархїи на югозападна Македонїа. Замечателно е что въ си-
те обїе епархїи, освенъ две три, и до днеска се употребля-
ватъ толко гърчїй-отъ азикъ не толко въ църкви-те, но и во
училища-та, ако они и да са населяни отъ чисти и природни
Болгари, кои-то не знаатъ и гри по гържи.

Ахъ, обїе сиромаси се достойни за големо сожаленїе, и
они се сега почти единственни-те епархїи болгарски, где уще не се
ввелъ во училища-та и църкви-те природнїй-отъ азикъ, и тоа
не отъ нещо дрѹго, а толко отъ недостаткъ въ учители. Све-
дабно и обширно поприще за тїе що сакатъ да оставатъ веч-
на паметъ по себе! Не е овде место да раскажваме како и ко-
га исчезналъ отъ вишепоменѹти-ве епархїи болгарскїй-отъ азикъ.

ЖИТІЄ И ИСПОВЕДАНІЄ И ЗА НѢ-
КОН ЧУДЕСА ПОВѢСТВОВАНІЄ ИЖЕ ВО
СВАТЫХЪ ОТЦА НАШЕГО КЛИМЕН-
ТА АРХІЄПИСКОПА БОЛГАРСКАГО,
СОЧИНЕННО ОУХЪ СВАТѢЙШАГО И
СЛАВНѢЙШАГО ФЕОФИЛАКТА АР-
ХІЄПИСКОПА ПЕРВЫА ЮСТИНІАНИИ
ВСЕА БОЛГАРИИ И МАЙСТОРА КОН-
СТАНТИНОПОДСКИХЪ РИТОРОВЪ.

Прїидите чада послышайте мене, прїидите вси болшіиса Го-
спода и повѣмъ вамъ, яко да познаетъ родъ ихъ, сынове ро-
дшїиса, и людіе зиждемїи восхвалятъ Господа. Така и мїѣ
въ подражанїе Давиду говоримъ днеска; защо должны сме да
проповѣдывае величіе-то Божїе всѣмъ и секога, и тоа не защо
оно можетъ да се изречетъ и изглаголатъ, ибо оно є неизрече-
но и неизглаголанно; но за темъ, що проповѣдыванье-то на вели-
ки-те дѣла Божїи провѣдыватъ отъ вредноснїй-отъ сонъ тїе
човеци, что се мързеливи и стѣдени конъ добри-те работи. Мно-
зина мислятъ, что наши-те времена да не можатъ да бмьстятъ,
подобно стари-те, никакбо добро: ибо тїе и со чѣдеса были ч-
врашени, и со житїа на мѣжи добродетелни чвѣчани, мѣжи,
кои-то безтедесно почти въ тѣло-то си жибеман; а нашїй-отъ

родъ како ничто подобно да не прѣлазъ отъ Бога въ даръ , и
божемъ поради темъ така много остиналъ конъ добри-те работи,
мыслевци да превъшаваетъ они сегашны-те наши природни си-
ли: но тѣе , что кажубаетъ така , много неправо и погрешно съ-
датъ ; ибо природа-та челоувеческа тамъ иста е , ко-то была отъ прѣ-
вѣнъ , и не се изменила . Богъ и въ наши те времена си сохранныъ
много мѣжи , ко-то никому , отъ тѣе , что се влечатъ долъ ,
не преклонили колѣно-то си ; и въ слава Певрговомъ отцѣ възсѣ-
лаи съ светло-то си житіе , просветивше мѣръ-отъ , подавающе
емъ слово животно , како-что просветиха и болгарска-та зема
въ последни-те времена . Тѣе блаженн отци и учители възсѣлавше
ученіемъ и чюдесами , житіемъ и словемъ благоугодїа Богъ , на
ко-то се-то житіе да напиша много желамъ , но понеже това
нѣщо е свѣрхъ сила-та ми ; за темъ мало нѣчто има да прело-
жа , и темъ , не за друго нешто , освенъ да докажа , что не от-
ступили отъ насъ челоувеклюбіе-то и благодать-та Божїа , како
что некои мыслатъ , но что Богъ , споредъ обещанїе-то си е и
вѣдетъ съ нами во вса дни до скончанїа , и така да покажа
всѣмъ , что не естество-то ни се изменило , но что вола-та ни
се изнаопачила . Вїе сега сакате да разберете кон се тѣе от-
ци : они се Меводїа , что украси Панонска-та епархїа , почто
се учини архїепископъ Моравскїй , и много вѣщїй въ светска-
та , а еше поветье въ църковна-та философіа ; Вирналъ , кой-то
позна и естество-то на существа-та и совершенно позна созда-
телъ ихъ единого Бога , отъ кого-то вса изъ невидимыхъ ви-
дима быша . Вїи убо отци ради чисто-то свое житіе се исполниха
благодать Божїа , и вързаха да оплодотворатъ даровы-те что
веха прѣлаи отъ свѣтаго Духа , сиречь да проповедатъ слово-то
Божїе , боещисе да не откладубанье-то принесетъ некое пре-
пятствїе на темъ богоугодно дело . Они познаваху хубаво гърч-

кѣй-отъ ѡзникъ, и тамъ различна мѣдрость ни хна мнозина привла-
каваше. Понеже убо Болгарскій-о народъ не разумеваше священ-
но-то писаніе на гърчкѣй ѡзникъ, светїи-те почитае темъ не-
что за много големо лишеніе; и много жалелъ что светъ-отъ намъ
Свещенно-то Писаніе еше не беше въспалъ въ темна-та странама
Болгарска, и поради тоа много скорбелъ и сожалелъ и отъ ис-
та-та животъ се отрицалъ толко да просветатъ той народъ...
И что праватъ наипосле? Припаднѣватъ съ молитва сватомъ
Духъ Чтѣшителю, коего първъ даръ се ѡзници-те и словесно-
то искуство, и отъ Него просатъ обаи даръ, сиречь да изнай-
датъ писма (бѣквы) согласни съ твърдїй-отъ ѡзникъ Болгарскїй,,,
и така да можатъ да преведатъ на него священни-те книги...
И вистина пощо свършиха строгъ постъ съ настоятелна молит-
ва, чдрѣченіе телесно, и душевно сокрѣшеніе и смиреніе члвчїамъ
жеанїе-то си. Зане влизъ Господь, глаголетъ Свещенно-то Пи-
саніе, всѣмъ призывающимъ Его во истиннѣ; и въ дрѣго ме-
сто: еше глаголющъ текѣ, вѣщае тѣ, се присѣць есмь; зане
азъ есмь Богъ приважающїйса, а не удаляющїйса. И такама
полѣчиха даръ-отъ отъ сватаго Духа; и свѣтъ разума воз-
сїа праведнымъ, и скоро първа-та печаль ни хна ѡ замѣниха
радость и веселїе. Получиваещи убо желанїй-отъ даръ, първесо
изобретѣвае тѣ болгарски писма, а потомъ превадатъ Богодѣх-
новенни-те книги отъ Гърчкїй ѡзникъ на Болгарскїй. (1) Освенъ
тоа они приложиха големо попеченїе да наѣчатъ во сва-
щенни-те книги поостроумни-те имъ ученици; защо не бе ха малко

(Следѣватъ)

(1) Житїе-то святиканиментово е едно отъ неспорими-тѣ
доказательства что свещенно-то Писанїе първоначално било пре-
ведено на Болгарско, а не на дрѣго некое славянско наречїе.

Превадитель-отъ:

тїе, что піе́ха отъ учительскїй-отъ нїхній источникъ мѣждѣ
кои-то попьрви и поизьбри бѣха следѹющи-те : Герардъ, Вли-
ментъ, Наѹмъ, Ангеларїй и Саба. Понеже Вириалъ и Методїа
знае́ха что Апостолаъ Пабелъ сообщи Евангелїе-то свое на
дрѹги-те Апостоли, за тоа и они отидо́ха въ Римъ, да пока-
жатъ блаженномѹ Папе книги-те, что преведо́ха, и пѹтешествїе-
то не имъ ви по пѹстина; понеже сподѹчиха намеренїе-то, за
кое-то бѣха отиша: нбо, ѹкрашавшїй тога Апостолскїй-отъ Фронъ
Папа Адрианъ, пощо чѹ за приходъ-отъ нїхній zelo много се воз-
радова зашо беша стигнала до него чѹдна та слава и велика-та
слава за тїе человеци, обаче желаше самъ да видитъ блескъ-отъ
наблагодать-та Божїа, что осѣлаше нїхъ. Така нсто боледѹваше
(сиано желаше) да видитъ обїа свати мѹжи, како некогда что
боледѹваше Моисей за да ѹзритъ Бога. И, не можеещи вѣтъ
нѣвише да ѹдържитъ себеси, созва вси-те священници и колко то-
па се сподиха въ Римъ Архїереи, отиде да посреѣрнетъ светїи-
те со крѣсто́ве, како что в обичай, и со свещи, на кои-то свѣтъ-
отъ знаменѹваше светла-та имъ радость можеме да речеме, и
свѣтлость-та на посреѣрамени-те гости, конхъ прослава́ла нже во
свѣтлїхъ прослава́емїй Богъ благоизволи при ходъ-отъ нїхній
въ градъ-о да се совършатъ много чѹдеса. И кога Папа виде
и дѣло-то нїхно, и кога помисли, что преведованїе-то на све-
щенни книги на дрѹгїй ѣзыкъ е плодъ апостолскїй; тога не
знаваше что да прѣвїтъ отъ радость : ѹблажавше светїи, съ
различни имена, како : отци, драги чада, радость моя, бенецъ,
бѣра, слава и ѹкрашенїе църковно. И пакъ най после що прѣ-
вїтъ? Зема́тъ священни-те книги, что вѣ́ха преведени на Бол-
гарскїй ѣзыкъ, ги приносятъ на жертвеникъ-отъ църковный,
и ѣ́ посвещаватъ Богѹ, како една прїятна жертва; желещи
да покажетъ со́тѣм, что такви жертви се прїятни и ѹгодни

Богъ ; и что Онъ подобни-те всеможенїа прїиматъ во волю бла-
 гоуханїа: зашто, ако секов нечто нахудитъ прїятность и у-
 деволаствїе въ подобна та си себѣ вещь , тога что можетъ да
 видетъ по прїятно за Бога — Сасва, отъ коли да гледатъ,
 что чрезъ сасво-то Негово словесни-те твари се освобождаватъ
 стъ безсасвесїе-то ? Я светїи-те Папа, Адрианъ, сенародно ѿ
 нарече, Мужнїи Апостолскїи , зашо совершїе подобнѣ токмо со
 Апостола Павла , поспѣшнїше да принесатъ Богъ и принесен-
 нїе-то на мзичници-те совершенно и чисто. По темъ, после единѣ
 отъ ученици-ти и отъ дружина-та на светїи-те , что имѣе
 достаточно познанїе въ Блаванска-та Книга, и споредъ сви-
 деаствѣваннїе-то на учителя-те, имѣе и честно житїе , ги уча-
 стон со священническїи, а пакъ други со діаконскїи и инодіакон-
 скїи чинѣ, а истаго Великаго Методїа , ако и много да се у-
 клоняваше и отъазываше , го рѣкопосажнїи Епископъ въ Панон-
 ска-та Моравїа : ибо , несправедливо е , велеше , да не уча-
 стѣватъ во името той, что совершилъ и исполнилъ деа-то ;
 и колико согрѣшаватъ той, что советѣе тѣрчатъ името . стъ-
 коли деа-то, толко и той, кой-то видѣши Епископъ по деа-
 та си, и по достоинство-то си, крїетъ се между части-те че-
 ловѣци, и не радитъ да употребитъ во обща полза свое-то до-
 стоннство ; и видѣши светнаникъ се поставяватъ подъ спѣдъ,
 а не надъ спѣдъ ; и така крїетъ светъ-отъ свой.

И така сей Папа Римскїи сподоби Методїа со епископ-
 скїи санъ, или по добре да речеме епископство-то се сподоби съ
 него. Я пакъ Кирилла, истиннаго философа , го повика великїи-
 отъ Прхїерей (Христосъ) во сватаа сватыхъ, да слѣжитъ въ
 истинна-та Скнїа и да се причаститъ сватыхъ таинъ бже-
 ственнїише и священнїише. Богъ нарочито продъжи неколко
 време земна-та животъ негова, за да изнайдетъ онъ Славен-

ски писмена и да преведетъ священни-ти книги ; а почто се исполни теа Божіе намереніе, Богъ си го зеде тамо (на небо), за коде онъ беше одамна готовъ и достоинъ. Вога онъ предвиде скончаніе-то си, се постриже въ монашескій чинъ, что ако и отъ много време да желаше да направитъ; но по свое-то смиренномудріе не смееше да прїиматъ на себе такъвъ великъ и превосходащъ неговн-те слани чинъ. Скоро почто се облече во монашество, се прѣстави на небеси, идеже Христосъ, и остави юдолието плачевно, темни-те селенїа, тинаво-то бяло на обдешното жилаше . Вирилъ дѣхъ-отъ го предаде Богъ дѣхъвъ, а тело-то си, кое-то, предъ да испитатъ естествена-та смърть, произволно беше умъртвило себеси, блаженній Папа со сїй-отъ клиръ свой честно и торжественно го погреба въ храмъ-отъ святаго Ванинта, славнаго ученика върховнаго Апостола Петра, кой-то (Ванинтъ) покори Христѣ Велика-та мудрость како некои рабниа на господарка : и така прїа философа великій-отъ учитель ученика си ; учитель-отъ на мучници-те доборабатъ у себе просветитель-отъ на непросвещени-те до тога народъ . И Богъ за да покажетъ свое-то благоволеніе конъ Вирилла, предзнаменватъ уготованна-та мѣ на небеси слава ; и поради теа видими-те работи и правитъ проповѣдници на невидими-ти : бесни отъ едно приближванье до гробъ-отъ неговъ получвае изцеленіе , и много други болести отгонѣваше благодать-та на святаго Дѣха : нво что толко дойдеше некой до гробъ-отъ неговъ съ твърда вера, или призвеше име-то негово, се откинѣваше отъ мучителна-та болестъ . Ради теа въ голема честь и любезь беше Вирилъ у Римляни-те . И така чюдодѣлїи-та Вирилъси прославлявае го , а прославленіе-то увеличаваше почестъ-та мѣ а пакъ чрезъ неа се прославляваше Богъ . Така почестъ прїа конецъ отъ Вирилъвъ отъ блаженнаго Папа и отъ

Бога. И Методіа пощо загуби сотрѣдникъ-отъ си и сотрѣговецъ-отъ истинній-отъ и по тело и по Бога братъ свой; по свойственна на вси-те чловеци немощь, неутешно и сърдечно жалеше за него: а пакъ отъ друга страна се утешаваше и радовалаше надевшице, что Кириллъ отъ тамо еще по више тѣа мѣ помогатъ въ учителско-то дело; защо, видещи надборъ отъ тело-то си, иматъ и достѣпъ у Бога по удобенъ. Кога дойде време за да си ходитъ Методіа на вѣрчена-та мѣ епископіа, отиде и свѣрна гробъ-отъ вратовъ си, и многократно призва име-то Кириллово, коѣ-то толко любезно беше за него; и наконецъ пощо оплака, телесно съ него разлученіе, призва на помощь молитви-те негови и търгна на пѣтъ съ ученици-те си за во Моравъ, гдѣ мѣ беше престолъ-отъ епископскій. Вси-те качества, съ кои-то Апостолъ Павелъ изобразаватъ истинній-отъ епископъ, Методіа и имаше, а особенно се отличаваше со учителска-та ревность; ибо не закопа талантъ-отъ, нито продаваше дарованіа-та си духовни, за да употребитъ началство-то, что пріа, въ удоколствіе телесно. Секого наставаше ше на добри-работи; секого токмо освещаваше со свѣце-то своею: ибо ако онъ предъ да пріиметь епископскій чинъ толко много прилежаваше на учителско-то дело, безъ да встретитъ некое препятствіе, колко повнше трѣдъ и прилежаніе трѣбеше да употребитъ онъ кога мѣ се вѣри дело-то, и пріа залогъ-отъ, и кога знаеше, что слова-та апостолски "горе не благобестѣдующемѣ" се относе и до него, колко поветье казѣва, тога онъ движень беше да усилитъ и умножитъ ревность-та учителска, и вседенъ да се упражнватъ въ свѣщенно писаніе, коѣ-то немѣ беше сладко паче меда и соча?

При томъ не толко тогашній-отъ князь Моравскій Ратислава непрестанно подчавше, и съ божественни заповѣди мѣ

образѣваше душа-та; но и князь-о на все-та Панонїа. Воцела го учеше и го собѣтѣваше да иматъ страхъ Божїи, за да го чѣбатъ онъ отъ всекакво зло, и како некои ұзда да го запираатъ и ұтѣврждаватъ. Такожде и князь-отъ Болгарскїи Бориса, кой-то беше современникъ на Гърчкїи отъ царь Михаилъ, великїи Меѳодїа еше напредъ го ұсинови дѣховно, и мѣ вложи любовь конъ матернїи-о мѣ, всегда прїятнїи азикъ; и тога едностойно (непрестанно) го поучаваше со свои пастирски настабленїа; ибо Борисъ междѣ прочемъ имаше способнїи и добропрїимателенъ умъ. Въ негобо-то княженїе Болгарскїи-о народъ сподобисе да прїиметъ Божественно-то крещенїе, и да поберѣватъ во Христа.

Тога Кирилъ и Меѳодїа пощо видѣа да се умножаветъ верни-те, и да се раждаетъ много чѣда водою и дѣхомъ, кои несомненно имае нѣжда отъ дѣховна пища, изнайдоа, како що предрекохмѣ, писмена и преложїа книги-те на Българскїи їозикъ, за да иматъ достаточна божественна храна новородени-те чѣда божїи, и така да достигнетъ въ дѣховно ссѣршенство въ мѣрѣ возраста Христова. И така Болгарскїи-отъ народъ, пощо се освободи отъ Окиѳско-то заблуденїе, позна истиннїи-отъ и неложнїи-отъ потъ, сиречь Христа, ако и доцна (късна) около единавсетїи или дванадесетїи часъ, но се таки влезе въ божественнїи-отъ виноградъ благодатїю призвавашаго. Ибо призванїе-то на Българскїи-отъ народъ слѣчисе въ шесть хиладн и триста и седемьдесетъ и седма годниа отъ Шїротворенїе. Отъ дрѣга страна великїи Меѳодїа непрестанѣваше да поучаватъ князѣвѣ-те, първо за да ѣ настабитъ на богоўгодно житїе, а пакъ второ, за да не можетъ некой да ѣ сѣхаститъ, имъ излагаваше истинно-то и неложно-то ученїе църковно, како некои царска и неложна монета, и тѣрдо го напечатлаваше

НА ДВѢИ-ТЕ НАМЪ ТАКА ЩО НИКОИ ДА НЕМОЖЕШЪ ДА НИХЪ ГО ПРЕ-
 МЕНИШЪ И ПОВРЕДИШЪ; ИБО ИМАШЕ ТОГА ТАКВИ ЛЮДИ, ЩО ИЗМѢ-
 НЬБАЕ ИСТИННО-ТО УЧЕНІЕ ЦЪРКОВНО, И ПРИМЕНЬБАЕ ПРЕДЕЛИ ВЪ
 ЦЪРКОВЬ-ТА БОЖІА, ЧТО БЕА ПОДОЖИАН ОТЦИ-ТЕ НАШИ. МНОЗИНА
 СЕ ПОВРЕДЬБАЕ ОТЪ НЕБОВВОДИМО-ТО УЧЕНІЕ НА ФРЕНЦИ-ТЕ, КОН
 АКО И ДА УЧЕА, ЩО СЫНЪ БОЖІЙ СЕ РАЖДАШЪ ОТЪ ОТЦА, НО
 УТВѢРЖДАВАЕ ЧТО БОЖЕМИ ДУХЪ СВЕТІЙ НСХОДИШЪ-ОТЪ СЫНА: СВЕ-
 ТІЙ МЕТОДІА СЕ ПРОТИВІШЕ НА ОБІЕ ЛОЖНИ УЧИТЕЛИ, И КОЕ СО
 СЛОВА ЕВАНГЕЛСКИ, КОЕ СО УЧЕНІЕ И СВИДЕТЕЛСТВА ОТЕЧЕСКИ НИЗ-
 ЛАГАВАШЕ, ПОМИШАЕНІА И ВОЛКОВЪ ВОЗНОШЕНІЕ НИХУНО НА БОЖЕСТВЕНІЙ
 РАЗДѢЛЪ ПОДНИМАЮЩЕСА. СЪ СВОИ НАЧНИХЪ ОНЪ МНОЗИНА ПЛЕНАВА-
 ШЕ ВЪ ПОСАДЬШАНІЕ ХРИСТОВО И ПРЕВОДИШЕ ОТЪ ЛОЖНА СЛОВА ВО
 ИСТИННА И НЕПОРОЧНА, И ТАКА ОТЪ НЕДОСТОЙНА И ПРАВЕШЕ ЧЕСТИИ,
 ЗАЩО И СЕ УЧНИИ И НАРЕЧЕ ОТЪ БОЖІА УСТА. И ТАКА БЕРНИ-ТЕ
 ОТЪ ДЕНЪ НА ДЕНЪ СЕ УМНОЖЬБАЕ, И СЛОВО-ТО БОЖІЕ РАСТИШЕ ТА-
 КЕ СЪЩО, КАКО ЩО КАЖЬВАШЪ АПОСТОЛЪ ДУКА ЗА АПОСТОЛСКА-ТА
 ПРОПОВЕДЬ, НАИ КАКО ЩО ЧИТАМЕ ВЪ СВЕЩЕННО-ТО ПИСАНІЕ ЗА ДАВІДА:
 И ДОМЪ ДАВІДОВЪ ВОЗВЫШАШЕСА И УКРЕПЛАСЕ-
 СА, ДОМЪ ЖЕ САУЛОВЪ ИДАШЕ И ИЗНЕМОГАСЕ. А
 СБОРИЩЕ-ТО ЕРЕТИЧЕСКО ВИДЕЩИ ПОВЕДЬБАЕМО ОТЪ СЛОВА-ТА И И-
 СТИННИ-ТЕ ДСКАЗАТЕЛСТВА МЕТОДІОВИ, СЕ, ЧТО ТОЛКО МОЖЕШЕ ДА
 ИЗМЫСЛИШЪ, НАИ ПО ХАРНО — І РЕЧА, СЕ, ЧТО ТОЛКО ГО НАУЧАВА-
 ШЕ ОТЕЦЪ МЪ, ИСКОНИ ЧЕЛОВЕКОУБИИЦА И СО ЗЛОДѢАНІЕ ХВАЛАЩІЙ-
 СА, УПОТРЕБИ ПРОТИВЪ УГОДНИКЪ-ОТЪ БОЖІЙ, И СЪ БЕЗЧИСЛЕНИ МУ-
 ЧЕНІА И ИСКУШЕНІА ГО СВРЕМЕНИ. ЕРЕТИЦИ-ТЕ ЗА ДА УСПЕАШЪ ПО
 ХАРНО БЪ СВОЕ-ТО ПРЕДПРІАТІЕ СВЪЛАСТІА И СОВЪРШЕННО ПРИБЪКОА
 НА СВОА СТРАНА ИЗВѢСТНАГО ПО СВОЕ-ТО ВАРВАРСТВО И НЕДОБРО-
 ЖЕЛАТЕЛСТВО СВЕТОПОЛАКА, КОЙ-ТО ЗАЕДНО СО РОСТИСЛАВА БЛАТЪ
 БЪ ВАШЕ ВЪ МОРАВА.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСВЫ ИВЛЕНІЯ .

Подирь слово-то Гожене, съ кое-то мы наченовамы наши-ти Книжици, и кое-то всѣкогы ще найде мѣсто въ наши-ти Книжки, кога наше-то учено дѣховенство ны удостоитъ съ труда си, какъ то ни съ са врекли нѣкои отъ тѣхъ; вто-ро-то мѣсто, какъ то и приача, давамы на наукѣ-тѣ, и са надѣемъ, че и по тѣмъ часть не ще останемъ скудни отъ сотрудиници. И ако не бы ны подбанило участие-то на наши-ти прѣвостепенны учены, кои-то ни съ обѣщали помощь-тѣ си, не быхъмы са рѣшили да повемемъ тойзи трудъ, кой-то надминѣва наши-ти силы.

Жалѣемъ, че въ тѣмъ прѣвѣ Книжкѣ, кой-то издавамы само за да посочимъ, кой планъ ще слѣдовамы, не можемъ да прѣдложимъ на читатели-ти ни едно оригинално списание отъ наши-ти сотрудиници, зацо то не смы имали вѣрѣма да са споразумѣемъ, нъ ако бы издание-то ни да найде съчювстие, и ако видимъ че ще може да нагрѣдѣва, то ще поченемъ редовно да издавамы по единъ книжицѣ поне два пѣти въ мѣсаци-тѣ, и надѣемъ са че съдържаніе-то имъ ще вѣде

много по разнообразно отъ тойзи прѣвз трѣдз, за кой-то бо молимъ читатели-ти да не издирѣжтъ погрѣшки-ти мѹ, за-що-то всѣко начало е слабо и не съвършенно.

По горѣ рекохмы, че второ-то мѣсто въ наши-ти Книжници дабамы на наукѣ-тѣ, нз да не бы да помыслижтъ читатели-ти ни, че таи часть са е отредила само за учены, смѣемъ да ги ѹвѣримъ, че и таи часть ще са излага така, гдѣ-то да бжде всѣкомѹ бразѹмительна. Минѣло е вече онова врѣма, кога наука-та е была едно голѣмо тайнство, кое-то са е заключавало въ тѣсны-ти ограды на Академии-ти, паднѣли сѣ оныи стѣны, кои то сѣ иѣ отдѣлили отъ общество-то. Общепородно-то прѣдаване отъ день на день са распространѣва; учены-ты самы ставжтъ прѣподаватели; Певрѣменны списания, простонародны книги развивжтъ познание-то въ народз-тѣ, а найпаче учены общины и дружины събиржтъ трудове-ти си и капиталы-ти си за да ѹмножжтъ грѣдства-та, съ кои-то може да са распротрани познание-то и ѹчение-то.

Нз ни въ единѣ область на науки-ти чловѣческый ѹмъ не е направилъ таквы голѣмы завоевания, колко-то въ широкѣ-тѣ область на Встественны-ти науки; ни една наука не е имала такво голѣмо влияние въ гражданскый-тѣ животъ на чловѣчество-то колко-то Встественны-ти науки, за това и мы прѣдпачетохмы да поченемъ нашѣ-тѣ лѣтопись съ слаткы-ти дѹмы на Джемса Декинточа, кой-то казва „кога наблюдавамъ създание-то на Творца, дѣши-та ми са испазна съ любовь къмъ истинѣ-тѣ, къмъ прѣмѹдрость-тѣ, къмъ хѹбость-тѣ, и най паче къмъ добринѣ-тѣ, кои-то е най висока-та хѹ-

востъ. Това наблюдение вѣдѣха ми любовь къмъ това Высоко и вѣчно Сщество, кое-то всякъ истинъ и прѣмудростъ, всякъ хубостъ и добринъ въ себе си сздържъ. Така любовь може да отвлече души-тъ отъ долни-ти временни прѣдметы и да ихъ приготви за онова высоко назначено, кое-то е приготвено за всякъ-ти души, кон-то вѣдѣтъ достойни за него.

Ето, любезный читателю, за коужъ причинъ прѣмниваемы мы отъ себе-то Бжоне къмъ творение-то Божие, къмъ прородѣ-тъ.

I.

Всѣкий часѣкъ, колко да е смахъ съ работы за да посрѣдне нѣжды-ти на гражданскый-тъ си животъ, има еднакъ стракъ, съ коужъ-то е свързанъ съ природѣ-тъ, и не е възболѣтъ мѣ да се отърве отъ неѣ. Яко бы небо-то да се навѣси и да се покрѣе съ мрачнѣ еднообразнѣ хмарѣ на нѣколко дена, и часѣкъ напослѣдкъ се навѣси, и лице-то мѣ се покрѣе съ мрачнѣ хмарѣ, а кога отъ горѣ мѣ пакъ се изясни и лице-то мѣ се засмѣе. И така часѣкъ е като оглѣдало, въ кое-то се оглѣдова сини-та чаша, които е похлѣпена въ хѣ мѣ съ венчкы-ти си измѣненни, и всѣкий отъ насъ става не само метеорологъ, нъ ако можемъ така да речемъ, сама-та метеорологыя. Нъ това страдателно положеніе ражда въ насъ потребность да проумѣваемы таинственный-тъ языкъ на гремя-тъ и на бурь-ти, съ кон-то природа-та ни говори, и да прочитамы таинственны-ти бѣкы на вѣскавицѣ-тъ съ кон-то ти пише по небо-то въ тьмны ноци, за да можемъ да издиримъ и да найдемъ едно пестоянство въ вѣчны-ти измѣненни и да открѣемъ единъ законъ въ вѣчный-тъ произволъ.

Из ако не бы было това непостоянство, тыи вѣчны измѣненни, то никому не бы дошло на умъ да издирива и да съзира атмосферически-ти явления. Вьса вѣ единъ дружинѣ съ събраны хора, кон-то немогѣтъ да найдѣтъ другъ предметъ за да са забрьжи помеждуимъ свѣршый разговоръ, най часто врьма-то имъ дава причинѣ за да почене разговоръ-тъ. Ако не бы са измѣнило врьма-то толкъо часто, ако быхѣ са повтарали всичкы-ти явления редовно, като възхождане-то и захождане-то на сазнице-то, то никой не бы си далъ трудъ нити да говори за него, нити да вѣдѣжи таквы измѣненни, кон-то редовно са повтаратъ,

Нѣкои востествоиспитатели, кон-то съ пѣтсвали подъ Экваторъ-тъ въ тропически-ти страни приказвѣтъ, че тамъ до толкъо редовно са измѣнявѣтъ атмосферически-ти явления, гдѣ-то кога иска нѣкой да призове приители си, не го кани да заповѣда до обѣдъ, подиръ обѣдъ или подиръ паадна, а до борѣ-тъ или подиръ борѣ-тъ. За тойзи чзрокъ мы имамы свѣдѣни наблюдения за онъ-зи честитъ климатъ, и само пѣтници, кон-то не съ навькижан на такво посещенство, почюдены отъ противуречие-то съ нашый-тъ климатъ, вѣдѣжѣтъ свои-ти впечатления и за да съ увѣрѣжѣтъ въ това, цо виждѣтъ, прибѣгѣтъ на метеорологически инструменти. И колко да е кратко тѣхно-то пѣтване и кжсы тѣхны-ты вѣдѣжкы, отъ нихъ научамы по много нежли отъ тѣземны-ти жители, кон-то нѣмѣтъ никакво побѣденине да записвѣтъ снова, цо са повтарѣ всѣкый день.

Нашы-ти страны нѣвѣжѣтъ такво еднообразие, за това и климатъ-тъ европейскый е нареченъ Мартовско врьма на свѣтъ-тъ. Това название е прилично само за оныя страны, кон-то, ако и да не гы паакне море-то, не съ твьрдѣ далечъ, гдѣ-то

да могат да отвѣгнатъ морско-то влиание, а на ждѣ-то не достѣга, много рѣзкы биватъ крайности-ти; и подиръ едно горѣще лѣто налѣга много студена зима. А гдѣ-то море-то и негово-то влиание надбива, тамъ врѣмена-та на години-тѣ: лѣто-то и зима-та губятъ свое-то значене, и есень-та е характеристическо-то врѣма на години-тѣ. Нѣ кога погледнемъ отъ една странѣ скоченѣлы-ти чръты на Истокъ, а отъ другѣ, еднообразие-то на Западъ, лесно съ миримъ съ наши-ти страны и съ непосредство-то на нашии-тѣ климатъ. На истинѣ и нашии-тѣ въздухъ съ помрачѣва по нѣкогы съ мгла, нѣ никогы ты не быва толкосъ гѣста, като въ Лондрѣ, гдѣ-то на 24 Майа на 1852 год. въ день-тѣ на рождение-то на царицѣ-тѣ по чини-ти трѣлахъ дѣца съ запамены флакѣлы (машалы) за да трѣсятъ, както тѣ казвахъ, вѣскаво-то освѣщенне, което бѣхъ направили, за честь на царицѣ-тѣ. На истинѣ и у насъ частичко прѣвалява дъждъ, нѣ все не така, какъ-то съ припѣва въ една пѣснь у Шекспира.

For the rain it raineth every day
With hey, ho, the wind and the rain.

И дъждъ-тѣ ваи всѣий день,
Ийде и съ дъждъ и съ вѣтъръ.

Ако и да е прѣнесалъ Шекспиръ това прѣдставление въ Илриѣ-тѣ, нѣ кой не види, че пѣвецъ-тѣ кой-то пѣе тѣмъ пѣснь, е роденъ и порасналъ въ онѣмъ странѣ, въ коимъ-то, за да успекотатъ единъ пѣтникъ, кой-то, като изгуби трѣпение-то си попыта: „Заръ тѣка въ Бристоль всѣкогы ваи“ отговорихъ мѣ: нѣ, по нѣкогы и сазнице изгрѣва. Да ли бы прѣдпочелъ нѣкъ такво пестемство, отъ непосредство-то на наши-ти страны, гдѣ-то още дъждъ не прѣвалява, сазнице-то из-

грѣва, гдѣто и въ най горѣщи-ти мѣсаци по нѣкогы става прохлада, а зимѣ слънце-то пече като лѣтось.

Изъ въ това постоинно непостоинство въ тыи вѣчны измѣненны, можемъ ли да см надѣемъ да найдемъ едно основанне, единъ законъ, на кой-то тѣ см покоравайтъ, можемъ ли да отанчимъ причины-ти отъ послѣдствни-та, условне-то отъ условно-то? — Плхмнци-ти см намали на голѣмъ почетъ росѣ-тѣ, кои-то мысламъ че пада отъ звѣзды-ти, защо-то въ исны звѣзданы ноци побече роса пада, ну звѣзды-ти толкось приемѣтъ участие въ падане-то на росѣ-тѣ, како-то и свѣтланна-та въ падане-то на граду-ту, ако и да бали тѣи вѣкогы дентѣ. Ими ноци см по прохладни отъ облачни, а мѣсачина-та въ исны ноци свѣти, то въ старо врьма см мыслили, че мѣсачина-та дскарова стѣдъ, за това и у Римскы-ти Поэты нарича см ти стѣдена, хладна (*frigida, goscida luna.*) и въ самѣ-тѣ Мифологыи, богыни-та на мѣсецъ-тъ Діана см счита най хладна-та хѣбавица; изъ тыи повѣстическы приказкы имѣтъ поголѣмо достоинство отъ безмыслены-ти пророчества на нѣкы си метеорологы, кои-то биждѣтъ въ свѣтланнѣ-тѣ на мѣсецъ-тъ прѣдказане за дсвѣро врьма, защо-то кога е врьма-то исно, най-пръво мѣсачинна-та см мѣта въ очи.

Какво роса-та е стѣдена зналах е още Иродотъ, кой-тго приказва, че крокодлы-ти ношѣ влазѣтъ въ рѣкѣ-тѣ, защо-то вода-та ѣ много по топла отъ росѣ-тѣ. Изъ догдѣ вѣрваухъ, че роса-та дскарова стѣдъ, това ивление оставаше ише обяснено. Чельсъ прѣврънѣ прѣдложение-то и то см обясниши.

Мы приبدوхмы тые примѣры за да покажемъ, че талкы погрѣшкы см неизгѣжни и показвайтъ, че обясненне-то ина вѣско ивление трѣвѣ да см тръси въ само-то ивление, а ише

извънъ. И нарка-та нищо не е придобила отъ снѣгъ, кои-то сз всѣко ново откритіе искатъ да обяснятъ всичко, что не е още обяснено; и на мѣсто да кажатъ простоушно не знаатъ или не разбираатъ, казватъ тсва е електричество. Това е магнитизмъ. Да оставимъ въ покой и електричество-то и магнитизмъ-тъ и да се свърнемъ къмъ другъ единъ силъ на природѣ-тъ, кои-то има, мислимъ, погледѣмо влианне на оныя явления, за кои-то тазкъваме сега. Таа сила е теплота-та.

II.

Теплотѣ наричамъ естественнѣ-тъ причиннѣ на такво едно свойство на тѣла-та, прѣзъ ков-то произваждатъ тѣ особено едно чюство на наше-то тѣло, за ков-то и ги наричамъ теплы. И така понатие-то за теплотѣ-тъ добываемы мы прѣзъ чюства-та. Мы казвамы напр. лѣтно врѣмя, че въздухъ-тъ е топлъ, водѣ-тъ, кои-то пари, казвамы че е горѣща, и напротивъ зимѣ въздухъ-тъ е хладенъ, ледъ-тъ е стѣденъ, и така стѣдъ не е друго освѣнь по малка степенъ на теплотѣ-тъ. Кога теплота-та се усили и стане неприятна или инесносна на наше-то тѣло, то ѣ наричамъ жаръ, най бы-строка-та степенъ на теплотѣ-тъ е каиана жаръ, кога тѣла-та споченѣтъ да издаватъ свѣтлинѣ. Кога теплота-та се умали казвамы че е стѣдъ, и си прѣдставамы че и той расте, си-щѣтъ се умножава до единъ степенъ, гдѣ-то всичко окоченава. И така мы приемамы теплотѣ и стѣдъ; нз помеждѣ имъ нѣма границѣ и нерѣдко едному се чини да е стѣдено кога другыму е горѣщо. Теплота-та съществѣва и може да се усили до каианнѣ жарѣ, а стѣдъ-тъ не съществѣва, и мы наричамы оныя тѣла стѣдены, въ кои-то има по малко топлинѣ отъ другы, сз кои-то ги сравнявамы, безъ да има, какъ-то рекохъ-мы по горѣ, границѣ, гдѣ-то се свърша теплота-та и начено-

вѣстѣдѣ-тѣ. — Часто слышамы да приказывѣтѣ, че лѣто-то было стѣдено или че зима-та была тепла, ако и да е было това стѣдено лѣто много по горѣщо отѣ теплотѣ-тѣ зима. Часто съ сплавомы, че стаи-та ни или бани-та е стѣдена и напротивъ съ хваломы че море-то е тепло. И така легко можемъ да съ убѣдимъ че теплота-та има разны степени, и че стѣдѣ-тѣ не е друго нѣщо освѣнь долна степень на теплотѣ-тѣ, която можемъ да познаемъ, кога сравнимъ едно тѣло съ друго; и ледѣ-тѣ и най стѣдено-то тѣло има теплотѣ. За това въ наукѣ-тѣ може да вѣде речь само за теплотѣ-тѣ, нѣ нищо не гѣби, ако употребимъ разговорный-тѣ языкъ и назовемъ стѣдѣ отрицательнѣ тѣ или умаленнѣ-тѣ до известнѣ степени теплотѣ.

Не е тѣка мѣсто-то да излагамы законы-ти и свойства-та на теплотѣ-тѣ, а ще съ ограничимъ само съ толко колко е нѣжно за да съ свѣдѣмъ метеорологически-ты ивѣнни (а)

Най главный-тѣ источникъ, отѣ кой-то земля-та приема теплотѣ е слънце-то, кое-то заедно съ свѣтлинѣ-тѣ праща ни и теплотѣ-тѣ. Свѣтлина-та всѣкогы даба теплотѣ споредъ силѣ-тѣ си. Всѣкомѣ е известно, че тѣмны мѣста съ вынѣгы по хладны отѣ свѣтлы; за това въ горящи-ти страни за да вѣде по прохладно въ стай-ти затварѣтѣ прозорци-ти, ако и да негы хваща слънце-то, за да вѣде по тѣмно.

Кога въздухъ-тѣ е хмаренъ и свѣтлина-та и теплота-та съ умалѣва, а гѣсти свѣлаци прѣграждѣтѣ и съ свѣмъ. Въ свѣрши-ти страни, гдѣ-то въздухъ-тѣ е много чистъ и прозраченъ слънце-то и въ зимно вѣрѣма грѣе толко силно, гдѣ-

(а) За свойство-то на темнотѣ-тѣ вижъ „Изводъ отѣ Физикѣ на Найдена Герова.

то плавч смолаж-тѣ на Gemini-ти въ море-то, и снѣгъ-тѣ на керамиди-ти, ако и да е въздухъ-тѣ студенъ до 10 и до 20 градуса. Свойство-то на тѣла та възвѣз кон-то пада слънце-то имѣтѣ голѣмо вливание на теплотѣ-тѣ прозрачны тѣла кон-то проишѣтѣ свѣтлинѣ-тѣ проишѣтѣ и теплотѣ-тѣ. Сѣкъ стукло слънчевѣ-тѣ теплотѣ може да сѣ сѣбере и да сѣ усили до толкось гдѣ-то да може да растопи злато, нѣ не може да нагрѣе и да възбари вода, зацо-то вода-та е прозрачна. Тѣла азскави гладки, и свѣтлы отдавѣтѣ назадѣ свѣтлинѣ-тѣ и теплотѣ-тѣ; а чръны и рѣшавы поглущѣтѣ и ѣднѣ-тѣ и дрѣвѣ-тѣ, за това сѣкъ стукло можемъ лесно да расплавимъ чръно възлице, нѣ не можемъ да запалимъ бѣлѣ книжѣ. Всѣкъ знае че чръно обавѣкло дръжи лѣтѣ горѣщо, за това предпочитамы свѣтло и повече бѣло обавѣкло за лѣтно врѣма. Въ сѣверны-ти страны садѣтѣ нѣкои овоци, кон-то за да ѣзрѣвѣтѣ искѣтѣ по голѣмѣ теплотѣ, отъ колко-то има въздухъ-тѣ, помеждѣ чръны стѣны, и сѣ тойзи начинъ правѣтѣ да ѣзрѣвѣтѣ черешы, праскѣвы дори и грозде. Сламкы, травьѣ пшчѣта и дрѣвы, кон-то стръчѣтѣ въ ледѣ-тѣ или въ снѣгъ-тѣ теглѣтѣ теплотѣ-тѣ на слънце-толо толкось, гдѣ-то на скело имъ поскоро тѣе ледѣ-тѣ и снѣгъ-тѣ. Ако посѣнемъ ледѣ или снѣгъ сѣ прѣсь или сѣ пеньѣ, то по скоро сѣ стопавѣ, тѣка срѣдство ѣпотребавѣтѣ въ Швейцаринѣ-тѣ, кога искатѣ да очистиѣтѣ нѣкоѣ мѣсто по рано за растениѣ-та.

Отъ дѣйствиѣ-то на слънце-то зависи и теплота-та на въздухъ-тѣ, или що е все ѣдно, температурѣ-та на всѣко ѣдно мѣсто.

За да познавамы температурѣ-та на всѣко ѣдно мѣсто побѣжда ны не само ѣдно любопытство за да можемъ кога сравнимъ ѣдно мѣсто сѣ друго да видимъ, че има мѣста, гдѣ-то

горѣнна-та не е за трѣпѣне, а дръгы гдѣ-то стѣдз-тѣ не е за бѣрѣж. нх²учини още да познаваме причины--ти, за кои-то нѣкои растения и животны намирътѣ са само на едно мѣсто, а дръго нѣ.

Ако пожелаемъ колко годѣ да са владемъ въ издирбане на климатическы-ти отношени на разни страны на земь-тѣ, то скоро са²убѣждаваме, че тѣ зависѣтѣ главно отъ температурѣ-тѣ.

Иислимъ да не е излишно тѣхъ да обяснимъ що е средна температура, и какъ са опредѣла тѣи средна температура за всѣко едно мѣсто. Подъ названіе-то средна температура разумѣваме такъжъ една теплотѣ, кои-то заема срѣднѣ тѣ по междѣ най голѣмый-тѣ стѣдз и най голѣмѣ-тѣ горѣннѣ, отъ това слѣдова, че средна-та температура на едно мѣсто може да са опредѣли отъ срѣднѣ-тѣ температурѣ на нѣколко годинѣ, защото една година е по горѣща дръга по хладна, а средна-та температура на всѣкѣ едина годинѣ може да са смѣтне отъ среднѣ-тѣ температурѣ на всѣкѣй едина мѣсаци, кои-то пакъ трѣбѣ да са смѣтне отъ среднѣ-тѣ температурѣ на всѣкѣй едина день. И така остава да измѣримъ температурѣ-тѣ на въздухъ-тѣ нѣколко пѣти въ день-тѣ съ добръхъ термометръ (1) (тепломеръ), и отъ тѣи измѣрени да земемъ срѣдне-то число, нх за да не бѣ да впадемъ въ погрѣшкѣ трѣбѣ термометръ-тѣ да бѣде скоченъ така, гдѣто да не може да има на него влиание нѣкое частно обстоятелство; да го не пече слѣнце-то, да го не

(1) За термометръ-тѣ и за всички-ти дръгы инстру-
менты, кои-то служѣтѣ за метеорологическы наблюдения, ще
поговоримъ на дръго мѣсто по на дагго.

досага въздухъ, кой-то смѣче отъ теплотѣ-тъжъ, да не бѣше на видъ, кой-то са грѣе отъ вѣтрѣ а да бѣде совѣмъ себе-денъ и да показва само теплотѣ-тъжъ на въздухъ-тъ въ сѣн-кѣ. Отъ той-зи начинъ можемъ да опредѣлимъ среднѣ-тъжъ тем-пературѣ за всѣко едно мѣсто, и ако съединимъ на единъ картѣ вѣчки-ти мѣста, кои-то имѣтъ равнѣ среднѣ тем-пературѣ съ линии, тѣи линии наричатъ са исотермическѣ линии (равнотепли линии). Въ оныи мѣста, кои-то имѣтъ рав-нѣ среднѣ температурѣ, или кои-то лежатъ подъ единъ исо-термическѣ линиѣ, климатическѣ-ти отношения не сѣ всѣко-гы еднаквы, защото два мѣста могатъ да имѣтъ равнѣ сред-нѣ температурѣ кога въ едно-то и мѣсто-то е по прохладно и зима-та по тепла, а въ дръго-то кога мѣсто-то е по горѣщо и зима-та по студена. За това ввели сѣ въ наукѣ-тъ и изо-термическѣ линии, за кои-то мы считамъ нѣжно да споменимъ тѣка, за-що може да са сѣчи и дръгѣи нѣтъ да говоримъ за тѣхъ. Линии кои-то съединяватъ вѣчки-ти мѣста, кои-то имѣтъ равнѣ температурѣ мѣтось, нарекли сѣ ги исотермы (равнотѣт-ни линии), а исохимени (равнозимни линии) наричатъ оныи линии, кои-то съединяватъ мѣста съ равнѣ температурѣ зимиѣ.

Професоръ Дове, кой-то много години са трудн за да изсѣдѣва распредѣление-то на теплотѣ-тъжъ, издалъ е три мно-го хубавы карты, въ кои-то е прѣвелъ равнотеплы линии за всѣкъи единъ мѣсаци.

Доста е да изсѣдне само часѣвѣкъ на тѣи карты, за да види како криволятъ тѣи линии, и да са ѹлѣди че климатъ-тъ на всѣко едно мѣсто има голѣмъ разницѣ отъ оузи климатъ, кои-то трѣбоваше да има то спосредъ себе-то поло-женіе на земѣ-тъжъ.

Что каковы результаты получаемы отъ тѣхъ наблюденій :

1) Средня-та температура въ тропическы-ти страны на еднѣ годинѣ отъ другъ прави разницѣ по малку отъ 1 градусъ. Въ Парижѣ разницѣ-та достига до 1, 5.

2) Подъ еднѣ широтѣ источны-ти брѣгѣсе сѣ по студены нежели западны-ты, и разницѣ-та расте заедно съ широтѣ ж.

3) Заедно съ тѣмъ разницѣ температурѣ-та съ умалѣба отъ Экваторѣ-тѣ къ полюси-ти, слѣдсвательно по брѣзо съ умалѣба на възтокѣ, нежели на западѣ.

4) Най горѣшо-то мѣсто на землѣ-тѣ кое-то не можемъ да назовемъ теплый-тѣ Экваторѣ, зашо-то не обухваща землѣ-тѣ, намира съ въ сѣвернѣ-тѣ Африкѣ. И най студены-ти точки на землѣ-тѣ, кои-то съ наричѣтѣ студены полюси нахсѣдѣтѣ съ въ сѣверно-то полшарие два, еднѣ въ Америкѣ при островѣ Гельвнѣ, а другѣй-тѣ въ сѣвернѣ-тѣ Азїѣ, нѣ кой-то не в още достаточно опредѣленѣ. За южно-то полшарие нѣмалмы достаточны наблюденія,

4) Южно-то полшарие в по студено отъ сѣверно-то.

5) Теплота-та съ умалѣба съ высотѣ-тѣ.

6) Теплота-та съ прибавѣ, колко-то на далъско съ спшлмы подѣ землѣ-тѣ.

7) Въ морѣта-та (особѣнь сѣверны-ти) теплота-та съ умалѣба въ далъочинѣ-тѣ, догадѣ достигне еднѣ опредѣленѣ степенѣ.

Разликѣ-тѣ, колы то прави температурѣ-та на възточнѣй-тѣ брѣгѣ отъ западѣй-тѣ, ясно съ мѣта въ очи, кога сравнимъ Англїйскѣй-тѣ брѣгѣ съ Скандинавскѣй-тѣ; нѣ теба шленїе въ забѣлѣжено нѣй прѣво, кога Европекы прѣселенци минѣхъ въ Америкѣ и съ населѣхъ подѣ истѣ широтѣ, гдѣ-то съ надѣхъ да найдѣтѣ и истїй-тѣ климатѣ, и

вѣхъ происодены като найдохъ тамъ много но лютъ климатъ отъ свой-тх. И колко силно съ измѣнява температуръ-та отъ западъ на востокъ могатъ да посочятъ нѣкои и другы примѣры. Шотланди, Дания и Лехъи имѣтъ равнѣ топлинѣ. Ирланди, Англия, Бельгия и Венгрия имѣтъ среднѣ температуръ. кой-то въ имало на востокъ едно мѣсто не по високо отъ Неаполь. Цариградъ въ Америкѣ-тѣ не бы ималъ по высокъ температуръ отъ Лапландиѣ-тѣ.

Важно температуръ-та съ умалѣва съ высочинѣ-тѣ известно е всѣкомъ, всѣкий часъ-тъ знае че на высокы-ти планини всѣкогы има снѣгъ, и нерѣдко вали снѣгъ не на тѣрьдѣ высокы планини кога долъ въ поле-то вали дъждь; из нѣкой не е испыталъ че теплота-та съ умалѣва на горѣ въ въздухъ-тѣ, като Геюсакъ, кой-то на 16 Септември на 1805 год. вдигнѣ съ въздушный ширъ връзъ Парижъ и термометръ-тъ мѣ. кой-то долъ показваше 22°, 2 теплетѣ, на высотѣ отъ 21480 педи паднѣ до 7,6°; сиречь намѣри единѣ разницѣ отъ 30 градусъ; из това умалѣванѣ на температурѣ-тѣ не слѣдѣва единъ законъ повсѣдѣ; из отъ различни наблюдения заключаваме, че нощѣ е по слабо нежели денѣ, а по силно зимѣ нежели лѣтѣ, из средне-то число на умалѣванѣ-то на температурѣ-тѣ, споредъ различни-ти измѣсенія, е 677 педи за всѣкий единъ градусъ, сиречь за да съ умали теплота-та на 1 градусъ трѣбѣ да съ издигнемъ на горѣ на 677 до 700 педи. За това на высокы планини намирамы истый-тъ студъ както и въ сѣверны-ти страны, и какъ-то на високо мѣсто, така и на высокѣ широтѣ достигаемы до единѣ границѣ, гдѣ-то снѣгъ-тъ не съ топи лѣтѣ, а стѣи всѣкогы; тамъ граница съ нарича сѣжна-та линиѣ или сѣжна-та граница, кой то ъ

полюси-ти глаза до земли тѣ, а у Экваторъ-тѣ съ намира на една высотѣ отъ 14 до 15,000 пѣди.

Горѣ споменжхмы, че главный-тѣ источникъ на теплотѣ-тѣ е слънце-то; нъ земля-та какъ-то е извѣстно не стои вѣ-когы въ едно положеніе къмъ слънце-то, а вѣрти се, и това вѣршенне е дѣлако, едно годишно, отъ кое-то и зависѣтъ вѣремена-та на години-тѣ, а друго дневно, кое-то се събрѣ-шава въ 24 часа, и отъ това зависѣтъ дневны-ти вѣлenni.

Ако сравнимъ распреѣленне-то на теплотѣ тѣ на го-дичны-ти періоды въ различни широты, то нахождамы, че въ тропически-ти страны температуръ-та на вѣскый единъ мѣ-сацъ малко се различава отъ среднѣ-тѣ температуръ на го-динѣ-тѣ. Волко-то по на сѣверъ се вѣламы, толкось по го-лѣмъ разницѣ намирамы между зимѣ-тѣ и лѣто-то. Ако и да стои тамъ слънце-то вѣвскгы низко но длъжина-та на день-тѣ допазна теплотѣ-тѣ, и за това и въ най сѣверны-ти страны подиръ много мразнѣ зимѣ, тѣтакси става горѣщо въ тропически-ти страны цѣла година е лѣто, а въ наши-ти страны помеждѣ крайности-ти стоѣтъ оныя хѣвавы переход-ни времена пролѣтъ и есень, кои-то на сѣверъ совѣмъ се гѣ-вѣтъ. Тамъ, като нѣкое чудо снѣгъ-тѣ тѣтакси се стопи и растения-та толкось скоро никнѣтъ и се развивѣтъ, като че осѣщѣтъ, че вѣскый загѣвнъ часъ е много спасенъ за тѣхъ. Зимнѣ-та температуръ на различни широты прави много по-голѣмъ разницѣ, нежели лѣтна-та. Въ Юль мѣць среднѣ-та температуръ въ Казань (въ Россіѣ-тѣ) е $15^{\circ}, 4$ и има раз-ницѣ отъ температурѣ-тѣ на Римъ, кои-то е $18^{\circ}, 9$, само на $3\frac{1}{2}^{\circ}$ по студена, а въ Іануарна сред. тем. въ Казань е $-15^{\circ}, 2$, а въ Римъ $+6^{\circ}, 2$ сѣдсвѣтелеко разницѣ-та достига до $19^{\circ}, 4$.

Из крайности-ти много са спазаватъ отъ влиание-то на вѣдѣ-тѣ. Вѣтрове кои-то дѣятъ всѣкъй день то отъ море-то , то отъ вѣвгъ-тѣ доказватъ че въ горѣци-ти часове на день тѣ сѣша-та е по горѣци отъ море-то, а въ студены-ти часове, нощѣ, море-то е по тепло отъ вѣвгъ-тѣ. Това исто-то срѣщамы и въ годичны ти периоды лѣто-то е по тепло на вѣвгъ-тѣ, а зима-та е по тепла ка море-то. Отъ това влиание на вѣдѣ-тѣ са обяснава защо островскый-тѣ климатъ всѣкогы е по мѣгккъ, отъ планинскый-тѣ. Въ Ирландиѣ-тѣ зрѣе миртъ-тѣ като въ Португалиѣ-тѣ, нѣ не зрѣе грезде, ако н рѣдко да мръзне зимѣ, а токѣйско-то вино до толкъсь распалаа крѣвь-тѣ, гдѣ-то часѣкъ забрѣва какъвъ мразъ хѣща земѣ-тѣ, на коѣ то то расте. Въ Англиѣ-тѣ рѣдко може да види часовѣкъ такъвы майтин, въ кои-то са убиватъ Италианцы-ты.

Гдѣ-то надѣнва вода-та тамъ пресбладава и морскый-тѣ или островскый-тѣ климатъ. За това и на Южно-то полѣшарне студъ-тѣ не е до толкъсь голѣмъ, коко-то трѣбоваше да бѣде споредъ лѣто-то, коѣ е студено. нѣ мы имамы още твърдѣ малко наблюдения за оныи страны и не можемъ и при-близително да сѣдимъ за климатъ-тѣ нмъ.

Какъ-то са различава Южно-то полѣшарне отъ Сѣверно-то така и на сѣверно-то полѣшарне годишно-то распреѣление на теплотѣ-тѣ въ Европѣ, кои-то е прерѣзана съ морета различава са отъ Сѣвернѣ Америкѣ и Азиѣ, кои-то са простиратъ далечъ на Сѣверъ въ студеныи-тѣ пѣсѣ. Освѣнь това Европѣйска-та температурѣ още по вече са смѣгчава отъ течение-то на вѣдѣ-тѣ отъ Экватора-тѣ къмъ полюсъ-тѣ, за това зима-та Европѣйска е много по тепла отъ зима-тѣ въ Америкѣ и въ Азиѣ. Нью-Йоркъ въ Америкѣ има лѣто римско, а зима Дат-

сжъ; Ввѣвѣхъ има лѣто Парижско, а зимъ Петербургскъ. Пекинъ има погорѣше лѣто счъ Банри, и по студенъ зимъ счъ Упсала.

Вѣтхы-ты метеорологы опредѣлили сѣ среднѣмъ-тѣ температурѣ на едно мѣсто отъ най голѣмъ-тѣ горѣщинѣ и най голѣмъй-тѣ стѣнѣ, зоцо-то сѣ имѣли убѣжденне че природа-та не прѣскача. а крѣви редовно, и въ самы-ти крайности остава покорна на законы-ти си, и тѣ сѣ были правы, зоцо-то ако сѣ спуснемъ малко нѣцю на долѣ подъ земѣмъ-тѣ, то скоро ще найдемъ тамъ снѣжъ постоемнѣ среднѣмъ теплотѣ, когѣ-то трѣсимъ да опредѣлимъ счъ набаюченни; На единъ аршинѣ подъ земѣмъ тѣ не чамирамы разницѣ между дневнѣмъ и ношнѣмъ температурѣ, а на 25-ю аршина нѣма вече разницѣ и помеждѣ лѣтнѣмъ и зимнѣмъ температурѣ. Тапана-та томо слабо сѣ възвѣва въ земѣмъ тѣ, гдѣ-то на единѣ и полсебина аршинѣ подъ земѣмъ-тѣ най теплыи-тѣ дѣль на годинѣ-тѣ нада сѣ около 22 пѣгуста, а ако сѣ спуснемъ счѣ на единѣ аршинѣ то ще найдемъ най голѣмъ-тѣ горѣщинѣ на 50 пѣгуста, а ако ли пакъ речемъ да идемъ на пять аршина на долѣ, то на 9 Октомвриа а на 10 арш. дълбоко най голѣмо лѣто ще имамы на 15 Декемвриа, а най голѣмъ-тѣ зимъ на 15 Юниа.

Оре въ старо вѣрѣмъ извѣстно е было, че зимници-ты по топлы сѣ зимѣ, нежели лѣтѣ; на това мѣненне Гръци-ты сѣ основали своѣмъ-тѣ *αντιπεριστάσις* на теплотѣ-тѣ. Сѣхнице-то като сгрѣе земѣмъ-тѣ лѣтѣ прави сѣ порихла, и теплота-та излаза на възъ и стака по стѣдено подъ земѣмъ-тѣ, а зимѣ стѣду-тѣ стага земѣмъ-тѣ и теплота-та сѣ удръжа вътрѣ, за това е и по топло подъ земѣмъ-тѣ. Това исто показватъ и и течници-ты, кон-то избирѣтъ счъ такѣмъ дълбочинѣ, и онова чудо когѣ-то списѣва АЗкрещий за источникъ-

тѣ въ Храмахъ-тѣ на Юпитера Аммонна, че вода-та мѣ е днѣ
студена а нощѣ топла.

*Est apud Ammonis fanum fons luce diurna
Frigidus, at calidus nocturno tempore fertur,*

намирамы го во вичѣы-ти источници. Зарѣ не е по голѣмо
чудо, кога зимѣ найдемъ въ едно езеро незамръзвало снова
мѣсто, кое-то лѣтѣ, кога се вѣзимъ, отвѣгамы, зацо то
е много студено? нѣ всѣко чудо има си естественнѣ-тѣ при-
чинѣ, и кога нѣ познаемъ, то прѣстава да бѣде чудо.

Въ тропическы-ти страны най добрый-тѣ источникѣ мал-
ко прохладѣ дава, зацо то теплота-та мѣ тврдѣ малкѣ
разницѣ прави отъ среднѣ-тѣ температурѣ на мѣсто-то.
Источници-ты, колко по отъ дълбеко извирѣтъ толкъсь по
вѣрно показвѣтъ среднѣ-тѣ температурѣ на мѣсто-то, и
такѣы изборы донасиѣтъ ползѣ на наукѣ-тѣ, зацо-то и тамъ,
гдѣто пѣтнику-тѣ не може да остане много вѣрма, отъ тем-
пературѣ-тѣ на водѣ-тѣ може да опрѣдѣли среднѣ-тѣ тем-
пературѣ толкъсь вѣрно, колко-то и съ многолѣтни наблю-
денни.

По на голѣмѣ дълбочинѣ, гдѣ-то вече снаа-та на сѣзн-
це-то не досага подземни наблюдени показвѣтъ, че теплотата
расте на долѣ въ земѣтѣ, това по исно доказвѣтъ горѣщи ис-
точници, кое-то показва че земѣ-та освѣнь сѣзнчевѣ-тѣ теплотѣ
има и другѣ особеннѣ теплотѣ, влияние-то на коѣ-то не е
още достаточо опрѣдѣлено, нѣ свѣствование-то на коѣ-то
не можемъ да не признаемъ. зацо то е доказана съ многократ-
ни наблюдени подѣ земѣ-тѣ въ просвѣрденны кладенци, и
какъ то рекохмы, отъ горѣщи-ти води. Искали са често да
объясниѣтъ происхѣждане-то на горѣщи источници съ галваниче-
скы и хымыческы процесси или съ мѣстны пожары подѣ земѣ-тѣ.

ОТЪ КОЛКО-ТО ПРИЕМА ТО ИСТИНОВА, АКО ЛИ ПРИЕМА ПЛЪХ ПОВЕЧЕ ОТЪ КОЛКО-ТО ИСПУЩА, ТО СЪ СГРЪВЪА, И ТАКА ТЕМПЕРАТУРА-ТА НИМЪ СЪ УРАВНАВА. ИСНО-ТО НЕВО НЕ ПОВЪРЩА ТЕПЛОТЪ НА ЗЕМИЪ-ТЪ, ЗА ТОВА ИСНИ НОЩИ СЪ ХЛАДНИ, А ОБЛАЦИ-ТЫ ПОВЪРЩАТЪ ТЕПЛОТЪ-ТЪ НАЗАДЪ. ЗА ТОВА ГРАДНИНАРЕ-ТЫ ПОКРИВЪАТЪ МААДЫ-ТИ РАСТЕНИИ СЪ ТЪСКЛЫ СТЕКЛА ЗА ДА ГЫ ОПАЗИЪТЪ ОТЪ НОЩНЫЙ МРАЗЪ, ДА ГЫ НЕ БИЖДА НЕВЕ-ТО. ВЪ ТРОПИЧЕСКИ-ТИ СТРАНЫ, ГДЪ-ТО ВЪЗДУХЪ-ТЪ Е ПРОЗРАЧЕНЪ И ГОРЪЩИНА-ТА ПРЪВЪЗ ДЕНЬ-ТЪ Е ГОЛЪМА, НОЩЬ-ТА СТАВА МНОГО СЪДЕНА, ЗА ТОВА ИЪ НАРИЧЪАТЪ ЗИМЪ НА ОНЫИ СТРАНЫ. БЮСЪ ВЪ ЕДНО ПЪЛТВЪАНЕ ПРЪВЪЗ ПЪСТЫНИЪ-ТЪ ПРЪВЪЗ ЕДНЪ НОЩЬ ИЗЪБИ ВСИЧКЫ-ТИ СИ КАМИАЫ ОТЪ СЪДЪХ. ГЪМБОЛАТЪ И БОНПАНЪ ВЪ ТРОПИЧЕСКИ-ТИ СТРАНИ МРАЗНИХЪ ПРЪВЪЗ НОЩЬ-ТЪ, КОГА НОЩЪВАХЪ ВЪ ПОЛЕ-ТО, АКО И ДА ПОКАЗЪВАШЕ ТЕРМОМЕТЪХ-ТЪ НИМЪ НА 2 АРШ. ВРЪВЪЗ ЗЕМИЪ-ТЪ ДО 20°. НЕ САМО ВЪ ТРОПИЧЕСКИ-ТИ СТРАНИ НО И ВЪ НАШИ-ТИ, КОЙ-ТО Е НОЩЪВААЪ ВЪ ПОЛЕ-ТО, ЗНАЕ КОЛКО СЪДЕНО СТАВА НА ТРЪСЪ-ТЪ. ВЪ АНГЛИЪ ДЕСАТЪ МЪСАЦА ВЪ ГОДИНЪ-ТЪ ЗЕМИ-ТА СЪ ОХЛАЖДА НОЩЪ ДО ЗАМРЪЗНОВАНЕ.

ВЪ ИЪКОИ СИ МЪСТА, КОГА ВЪЗДУХЪ-ТЪ Е СПОКОЕНЪ И ЗВЪДИ-ТИ ИРЪКО БАМСЪ-ТЪ, ПАЛЪ-ТЪ МОКРЪ СЛАМЪ ИЛИ КОНСКИ ИЗМЕТЪ ДА ПОМРЪЧИЪТЪ НЕВЕ-ТО СЪ ДЫМЪ, И ДА ОПАЗИЪТЪ РАСТЕНИИ-ТА ОТЪ МРАЗЪ. ДЫМЪ-ТЪ СЪ УПОТРЕБАВАЛИ И ВЪ СТАРО ВРЪМЪ, КАКЪ-ТО КАЗЪА ПЛИНЪЙ, ЗА ДА ПРЕПАТСТВОВАЪТЪ НА МРАЗЪ-ТЪ.

ВЪ НАЧАЛО-ТО НА ПРОЛЪТЬ-ТЪ ЗЕМИ-ТА ГЪБИ ПРЪВЪЗ ИСНЪ НОЩЬ ПОВЕЧЕ ТЕПЛОТЪ ОТЪ КОЛКО-ТО ПРИДОБЫВА ОТЪ СЪИЩЕ-ТО ВЪ КРАТКИ-ТИ ДНИ. ТОВА Е ВРЪМЪ-ТО, ВЪ КОЕ-ТО, КАКЪ-ТО КАЗЪА ЕДНА СТАРА ПОСАОВНИЦА, ОБЧЕРНИЪ-ТЪ ПО СКОРО ЖЕЛАЕ ДА БИДИ ВЪЗКУ-ТЪ ВЪ КОШАРЪ-ТЪ СИ, НЕЖЕЛИ СЪИЩЕ-ТО.

ВЪ ДНЕВНО-ТО РАСПРЕДЪЛЕНИЕ НА ТЕПЛОТЪ-ТЪ ОСТАВА ОЩЕ ДА ЗАБЪЛЪЖИМЪ, ЧЕ ИЛИ ГОЛЪМА-ТА ТЕПЛОТЪ ПРЪВЪЗ ДЕНЬ-ТЪ СТА-

ба единѣ или два часа подирь пладниѣ, защо-то слънце-то стои най високо по пладниѣ, а всѣкѣ причинѣ за да направн дѣйствиє-то си иска доста врьма. И най голѣмый-тъ стѹдъ е прѣдъ истичанє-то на слънце-то, защо-то зєми-та прѣзъ цѣ-лѣ ношь гѹби теплотѣ-тѣ си. Отъ истѣ-тѣ причинѣ и най голѣма-та горѣщина прѣзъ годинѣ-тѣ пада въ срѣдѣ-тѣ на Юлиѣ, а най голѣмый-тъ стѹдъ въ начало на Январѣ.

И така ако бы метеорологическы-ти явлєния да прєисхуж-дѣтѣ отъ распредѣленє-то на теплотѣ-тѣ врьзъ зємиѣ-тѣ, то чѣ трѣбѣ да бѣдѣтѣ съгласны съ закони-ти на теплотѣ тѣ. Съгласно съ тыя закони, ще изложимъ дєпѣти въздушни-ти и водни-ти метєори.

МИСЛИ

ЗА

БОЛГАРСКИИ-ОТЪ ЯЗИКЪ.

И дръгій потъ сме кажалъ, пакъ сега каждаме, що за да можеть да се составитъ еденъ свѣій писменній языкъ първо е потребно да излезатъ на ябе си-те местни наречїа и идїотизми на языкъ-отъ ни, върху кои-то свѣій-отъ языкъ иматъ да се издатъ: догаде се не направитъ тоа нещю никой не можеть и неиматъ право да сѣдитъ и да редитъ за свѣій писменній языкъ, основуваѣщи се на едно толко, кое и да е оно, наречїе; и секогъ подобно сѣденїе и реденїе, како не исано, тѣа е свѣтно и безплатно.

Нашїй-отъ языкъ, како що е познато, се дѣлитъ на две главни наречїа, отъ кои-то едно-то се говоритъ во Болгарїа и Тракіа, а пакъ дръго-то во Македонїа. Първо-то отъ ннхъ берѣе е семъ известно; защо се что се писало до сега на нашъ їезикъ се на него се писало, а на дръго-то ни гри: по тая причина, что возрежденїе-то на наша-та писменность се почна осгора на долъ. Обаа е причина-та, что не толко иностранни-те сла-

вѣрности, но и исти-те наши учени , что не принадлежатъ на Македонско-то наречіе, немаѣтъ за него никакво основательно и определено понатіе. За да извѣдѣме на свѣтъ Македонско-то наречіе со си-те неговѣ общи и местни идѣотизми, до колко е то намъ возможно, мѣе имаме намереніе да составиме на него грамматику въ параллель со друго-то; но понеже тоа наше намереніе можѣтъ мало да се позабавитъ, мѣе сега излагаме кратко главни-те неговѣ особености относительно конъ друго-то наречіе. (а)

Македонско-то наречіе не только не трѣбѣтъ и не можѣтъ да бидѣтъ исклученно отъ общій-отъ писменній азбуки. Ко добро тѣа беше ако оно сѣ прѣимаше за главна неговѣ основа; по тѣа причина что оно е по пзаноувѣчно, по павно и по стройно, и въ много отисненіа по пзано и по богато. Представители на тѣа наречіе се югозападни-те страни на Македоніа.

Първа-та и най голема-та разлика, що свѣществѣватъ по медьѣ две-те наречіа, состоитъ, споредъ наше-то мненіе, въ различно-то имъ произносѣванье, или словоудареніе: Така Македонско-то наречіе обикновенно любитъ да ударатъ въ начало на слова-та, а напротивъ друго-то на конецъ, таке что въ първо-то наречіе вѣе никой пѣтъ не можете да срещнете слово съ удареніе на последній-отъ слогъ, кога напротивъ тѣа последно-то въ пѣвекъ-то слова ударатъ на окончаніе-то. Обѣ Македонско-то наречіе се свлизѣватъ со Сърбско-то.

(а) Излагаѣщи овѣе особености на Македонско-то наречіе мѣе имаме во вниманіе изложеніе-то на Г. Михайловскій за подобни-те особености по медьѣ новоболгарскій-отъ азбуки бообщѣ и старій-отъ. Вид. Ц. Вѣстникъ N° 520.

Осбень тоа въ Македонско-то наречіе находиме үще слѣдующи-те особенності :

1) Оно не търпитъ слѣдующи-те шипаши бѣкви Ж и Ш предъ Д и Т, и въ таковъ случай последни-те или се умалчаваетъ, или сохрәнѹваетъ твърдо-то свое произношеніе.

2) Бѹква-та Я секога иматъ пзано и ясно произношеніе, а не, како въ друго-то наречіе, отрывисто и полдгласно.

3) В и О ни въ какъвъ случай не си изменѹваетъ своето произношеніе, како въ друго-то наречіе, първа-та на И, а друга-та на У.

4) Ж и Ъ сочѹвале своето полдгласіе тамъ, где и во друго то наречіе, и толко въ едно поднаречіе се превратиле въ полногласна О, како : Керетъ, Церковь, Ворвь, полнъ, Вертъ, Торга и проч. на место : Върстъ, Върковь, Въртъ и проч.

5) Ъ секога, безъ исключеніе, се произноситъ како чисто В, и никога не звѹчитъ како ѿ, како що ставатъ въ друго-то наречіе. Яко да не беше тоа разногласіе въ произношеніето оваа бѹква можеше совършенно да се изметнетъ отъ новоболгарска-та писменность. Сега на първъ потъ мѣе ѿ оставаме на страна, до где видиме и разсѹдиме по добре за ней-зна-та сѹдба.

6) Х или со семъ се оставатъ, како на примеръ : ода, ѹваво, оро, арно, пишеа, одеа или одев, стоеа и пр. на место : хода, хѹваво, ходѹха, стоеха и пр. или се произноситъ како Ф : пишефъ, читафъ, прафъ, фала, фърла, на место : пишехъ, прахъ, хвала и пр. или наконѹхъ како Б : ѹво, възба и пр. на место : ѹхо, възха. Правила за тоа тѹа се изложатъ во грамматика-та.

7) Членъни-те отъ местонамен'а-та овъ и онъ, за кои-то некога подробно веѹме писаме, и пакъ имаме да пишмемъ за

да спровѣргнеме некои ложни мненія, що сѣществуваетъ за нѣхъ.

8) Наклоненіа-та на собственни-те имани поѹцелеле въ Македонско-то наречіе, отколи въ друго-то, како имаме да видиме въ грамматика-та.

9) Средни-те имина, что кончаваеѹ на ле и ре и си-те ѹмлаантели въ мнѣжественно число кончаваеѹ на нна, а не на ета, како: поле полнна, море морнна, момче момчнна, кни-же книжнна.

10) Третьо-то единственно лице въ настоѹще-то време въ извѣтелно наклоненіе сохрѣнѹватъ старо-то скончаніе тѹ.

11) Третьо то мнѣжественно лице на тѹа исто време иматъ различно, спередъ видѣ-стѹ на глаголѹ-стѹ и поднаречіе-то, скончаніе, заѹшто не е овде место да имаме подрѣсно прѣвила за тѹа и ѹо.

12) Македонско-то наречіе иматъ дѣепричастіе.

13) Рогата-та еѹва ѹ въ Македонско-то наречіе се произноситъ како чисто ѹ, а въ некои места како О, напри-меръ, раба, мака, лажа, каде, мажъ и пр. или рѹба, моѹа, потѹ, ложа и пр. на место рѹка, мѹка, пѹтѹ, и пр. Тѹако во едно поднаречіе она е сохранила, и то тѹако во горепомѣнѹти-те слѹчан, сирѣчь кога она е корѣнна еѹва. Оѹва еѹва и въ друго-то наречіе не е сохранила освѣнь въ горепомѣнѹчи-те слѹчан, сирѣчь въ тѹе не много слова, где она се нахѹдитъ во среде. Следоватѣлно ако дѣржиме мѹе едно начало, сирѣчь да пишаме спередъ сегашно-то произношеніе, како что и тре-бѹтъ да правиме, ако сакаме да не падаме въ противорѣчіе, и да не затрѹдѣваме правописаніе-то безъ сеѹа нѹжда ѹи под-за, ѹ не требѹтъ да се ѹпотрѣбаваѹтъ освѣнь въ горепомѣнѹти-те слѹчан.

Така ѹбо противорѣчатъ сеѹе си, две начала произнашеѹи,

тѣе, что пишутъ винительнѣй падежъ въ женски-те имена со ж, ибо ако подражающе на старина-та кабабѣтъ тѣе ж во винительнѣй падежъ, безъ да го произносатъ, тога требѣтъ да постоѣпатъ така точно и относительно другѣи-те падежи: родительнѣй-отъ и дательнѣй-отъ, сиречь и нухъ да и пишутъ: ²прѣвѣй-отъ со ы, а другѣй-отъ со ѣ, ибо они така кончабале въ старо време, и тога кѣде тѣа стигнеме? тѣа стигнеме тамо, що да прѣимеме старн-те окончанѣа на падежи-те. Ако имавѣтъ такво намеренѣе тѣе, что праватъ така тоа е друго нещо но въ такъвъ случай требѣтъ тѣе строга да се дѣжатъ за тоа начало, а не да шабавѣтъ тамъ и самъ. Но можатъ да ни кажатъ, что тѣе ж употреблаваетъ во винительнѣй падежъ и въ другѣи подобни случан не за друго нещо, колко за тоа, що тамошна-та окончательна бѣкба, сиречь я, полугласно се произноситъ; и понеже въ старо време въ подобни-те места стоала полугласна-та бѣкба ж, за тоа сега мѣе ж каваме тамо. Но пакъ и въ такъвъ случай се раждатъ противоречѣе; ибо мѣе знаеме, и по горе рекохъме, что въ некои страни я не-матъ жнѣй и твѣрдѣй звѣкъ, а славъ и полугласенъ, особливо кога она е наконецъ. Следсбательно ако по тѣа причина бѣе винительнѣй-отъ падежъ пишете со ж, тога требѣтъ си-те падежи на единственнѣ-то число въ женски-те имена и на множественнѣ число въ среднѣй родъ да и пишете со ж; защо си-те тѣе имавѣтъ совершенно еднакво произношенѣе въ окончанѣе-то, и въ такъвъ описавъ мѣе имаме только еденъ падежъ. Но ког отъ две-те е по полезно да употребите я, или ѣ, очевидно что я, ибо не-матъ за вашъ хатеръ сѣй-отъ народъ да предчѣватъ и да кѣршатъ жнѣкъ-отъ си на ново полугласно произношенѣе тамъ, где они навикнахъ да произносятъ полно и свободно; не ще станетъ они на сековъ, гдѣ мѣе се срещитъ ба-

ше-то ж да се пригетовляватъ и настрояватъ уста-та за даа го произнесетъ правилно.

Тоа что казахме за ж можеме да кажеме и за ы. Понеже свла бѣба иматъ совършено еднакво произношванье со ни и никола не се стачуватъ отъ него нѣжно е, споредъ наше-то мненіе, да се изхвърлатъ отъ исоболгарска-та писменность, како совършено негоднѣ членъ. Въ такъвъ случай етимологія-та нишо немаетъ да пострадатъ; ибо она ще се утвърждаватъ на сегашно-то произношеніе. Нишо не казубаетъ тѣе, щю бикаетъ, тѣа, ако изхвърлиме ы и други подобни бѣкви, щюе възникнатъ голема неѣдобства въ словопроизводство-то акоо некои докажатъ тоа нещю мѣе сме готови да се уклониме отъх свое-то мненіе.

При ова кратко изложеніе присовокупѣваме неколко народни песни на Македонско-то наречіе, кои въ много отношеніа се любопитни.

1.

Сзлнце-то ми е на заодх.
Самовила е задх гера.
Мирче бойвода прѣдх нѣа.
Бизра е кона водеше,
Цзрвенх е байракх носеше,
Мирче бойвада гѣворитх:
Самовело ле майко ле,
Доста ти кона поводишх;
Доста ти байракх поносишх.
И Самовила гѣворитх:
Поводи Мирче поводи,
И цзрвенх байракх поноси

До зелѣни-не (а) либадѣе,
 До студѣни-не клáденици.
 Тамо се жѣнитѣ ѡнкѣла.
 Дѣветѣ си сѣстри кáнило,
 Дѣсѣта сѣстра не кáни,
 Дѣсѣта сѣстра кóприна.
 Бóприна бó дворѣ сѣдеше,
 Грѣмка си кѣрка чѣшлаше,
 Грѣмко ле кѣрко, Грѣмко ле,
 Кóга тѣа бдишѣ ѣ вѣйка,
 Ч вѣйка кѣрко нá свáдба,
 Дá б' фáтишѣ бóро нáсколѣ;
 Дá н' пѣшишѣ сáна(в) дó зѣми,
 Дá н' крѣнешѣ(в) прѣбѣзѣ бтѣ бчи,
 Дá н' дóгледатѣ вѣйко ти,
 Вѣйко ти кѣрко ѡнкѣла:
 От' е вѣйко ти нѣверѣнѣ,
 Нѣверѣнѣ кѣрко бѣзѣ бѣра;
 Дá н' мѣ тѣ крѣнетѣ срáмота.
 Грѣмка бтѣте нá свáдба,
 Грѣмка си мáйка нѣ пóчѣ,
 Си фáти бóро нáсколѣ,
 Си пѣши сáна дó зѣми,
 Си крѣна прѣбѣзѣ бтѣ бчи.
 Ми á дóгледа вѣйко е,
 Вѣйко е лѣто гóворитѣ:
 Свáтнѣи бѣли свáтѣви,

(а) Членѣ въ множествѣно число бтѣ местѣименѣе Онѣ.

(б) Женско жѣвѣ.

(в) Крева чѣ се речетѣ дига.

Не припоганбите пѹшки-те ;
Не презовъватѣ кони-те ;
Невеста ни е во дворѣе.
Грѹлка си вѣйка дѹчала
И люто ми прекълнала ,
Офъ лѣле Боже милечекѹ.
Зѹроси рѹса кървава,
И погорещи кѹменѣе,
Потзпчѣте го вѣйка ми,
Вѣйка , ми Боже ѡнкѹла.
Вѹко ми Грѹлка прѹкана
Пѹста се клѣтѣва фѹтила,
Зѹроси рѹса кървава,
И погорещи кѹменѣе,
И потзакѹе вѣйка е.

2

Щѹ е вѣрѣва во пѹройна цѣркѹвѣ,
Дли гѣрмитѹ на' се зема трѣсетѹ ?
Ни ми гѣрмитѹ ни се зема трѣсетѹ
Се венчаватѹ Милошѹ со невеста.
Е постѣсналѹ пѣрсти со пѣрстени.
Тѹл мѹ се нѣмѹ мѣлно мѹлитѹ ,
А Милоше мѹе мѣло добро
Нестѣскайми пѣрсти со пѣрстени.

3

Похвалѣлѹ се богѹтѣй-отѹ
Д сѹ богѹтѹ и прѣбогатѹ,
Тѹкѹ се нѹшатѹ и пѹнишатѹ.
Вѹко рѣва во глѹбина.
Вѹко брѣлѹ во вишина
Вѹко бѣца сѹ рѹдо агне,
Вѹко лѹза сѹ бѣло грѹзѣе.

СЪВРЕМЕННА ЛѢТОПИСЬ

на

Блазгарскы-ти Книжици.

ЧАСТЬ ПРЪВА

1-й Января 1858.

КНИЖИЦА ПРЪВА.

СЗВРЕМ

БТ

БТ

БТ

Тъ политикъ. По нѣкогы ще бѣде нужно да потакѣваме и
а длзго за нѣкои международни въпроси.

Точнъ-тъ войнъ, Европейскы-ти дѣла, какъ-
нѣколко брѣмъ да дойдѣтъ въ
слѣдъ борж-тъ, политиче-
сисни. Слѣдъ склю-
нови несогласни
Модавнѣ, на прѣ-
даде
са

танско-то Правительство, като роди царица-та сына, ще сена-родова прощение за политическы-ти престъпници, и съ тебе колко-годѣ ще удовлетвори Западно-ти Дрѣжави, нъ тыи надежди не са испазнихъ, зацо-то прощение-то, коб-то даде правительство-то нѣма политическый характеръ.

Несогласие-то помежду Пруссиѣ и Швейцариѣ за Невшателскый-тъ Кантонъ разрѣши са мирскыи на Конференциѣ, кои-то са събра въ Парижъ въ Мартъ мѣсецъ. Ингло-персидско-то несогласие и то прие конецъ при посредничестве-то на Франциѣ и мирный-тъ трактатъ са подписа въ Парижъ, и са одобри и отъ двѣ-ти страни.

Съвѣтамъ въ дръго положение са нахужда Ингло-кытайскый-тъ въпросъ, кой-то на времѣ бѣше незатихивалъ, зацо-то дръгы протшествиѣ прибавкохъ вничко-то внимание на Инглиѣ, възмущение-то въ Индиѣ-тъ; за тыи два въпроса, кои-то още не са свършени, ще имамы събѣдй и дръгый пѣтъ да поговоримъ по нааагъ, сега само видимъ че пръвый-тъ въпросъ ще зема голѣмы размѣры и ще вовѣне и дръгы дрѣжави въ войнѣ съ старѣ-тъ подневеснѣ Империѣ.

Има още нѣкои и дръгы въпроси, за кои-то не споме-нѣхуи въ нашѣ-тъ лѣтописъ, зацо-то нѣмамы още поддрѣжѣ-тъ ни источники, отъ кои-то да можемъ, почырпнемъ достовѣрни извѣстии, нъ мы са надѣемъ че ще са докара и дръгый пѣтъ да говоримъ за тѣхъ; а сега, колко-то ни помага паметъ-та да можемъ само да напомнимъ, че отъ тыи въпроси по примѣчателный-тъ е несогласие-то помежду Германскы-ти дрѣжавы Австриѣ и Пруссиѣ отъ еднѣ странѣ и Даниѣ отъ дръгѣ странѣ за Нѣмскы-ти княжества, кои-то влазѣтъ въ составъ на Датско-то кралѣство.

Дръгый международный въпросъ, въ кой-то не похѣдствен-

но е заинтересована Дания-та разрѣшиша окончателно въ Копенгагенъ на Конференциѣ: Всѣка гемия, кои-то прѣминѣва прѣзъ Звндскій-тъ проливъ, отъ коиъ да е нациѣ, бѣ длужна да плаща на мѣстно-то правителство разноска не само за гемия-тъ, нъ и за стокъ-тъ, тѣва затрѣдѣваше плаване то по Балтійско-то море. Нъ трактатъ-тъ, кой-то сѣ подписа въ Копенгагенъ на 14 Марта, отъ прѣдставител-ти на всички-ти европейски приморски Господарства отключи това прѣпатствие. Тойзи трактатъ содрѣжа осемъ пункта: Дания-та сѣ отказва отъ свое-то право да взима отъ гемия-ти платъ, а въ вознаграждение, за оныя разноска, кои-то ще прави, за да освѣщава фенери-ти, да чисти проливъ-тъ и пр. всички-ти дръжавы, кои-то сѣ договорѣтъ ще ѣ платѣтъ едновременно 30,476,525⁽¹⁾ ристалеры около 4,600,000 тѣрски лиры; отъ кои-то на пѣ-тъ на Англия сѣ пада да плати повече отъ 10 миліона, Россия-та ще плати по малко, Пруссия-та повече отъ 4 миліона; по 1¹/₂ мил. Швеция и Голландия малко повече отъ 1 мил. Франция, Дания и Испания; по малко отъ 1 мил. ще плати Америка, Норвегия, Бразилия, Мексимбургъ, Бельгия, Португалия и пр. Тѣва распределение сѣ смѣтиѣ отъ доходи-ти, кои-то бѣ получала Дания отъ 1842 — 1847 и 1851 — 1853 години.

Помощъ бѣлаѣжки ти за общъ-тъ политикъ не можемъ да не спомнемъ още едно обстоятелство, за кое-то много сѣ

(1) Цѣла-та сѣмма на вознаграждение-то е опредѣлена въ 55,000,000 ристалеры, изъмы сѣламы отъ неѣ 1,122,078 ристал. кои-то сѣ падѣтъ на Дания-тъ, и другы части, кои-то сѣ падѣтъ на пѣ-тъ на оныя дръжавы, кои-то още не сѣ подписали договоръ-тъ.

е говорило и писало въ свое-то време. Ако и да не може въ наше-то време свидание-то на царне-ти да има такво голѣмо значение на политически-ти въпроси, въ кои-то отъ день на день по голѣмо бавение придобыва общественно-то мнѣние, какво-то е имало свидание-то Вѣдърско или Тиазитско, такъ бы свидания немогѣтъ да вѣдѣтъ безъ послѣдствия за политически-ти дѣла. За примѣръ можемъ да укажемъ на свидание-то Осборнско помежду Императора Наполеона и царицѣ-тъ Английскѣ, съ кое-то сѣ устранихъ прѣпатствиѣ, кои-то вѣхъ възникан въ рѣшение-то на въпросъ-тъ за Дубнавскы-ти княжества. Ето защо и мы не можемъ да умалчимъ за свидание-то Штутгардско и Веймарско, кои-то не могѣтъ да останѣтъ безъ политически послѣдствия и надѣемъ сѣ, че ще имѣтъ полезно бавение на разрѣшение-то на тебѣци-ти политически въпроси.

Подиръ тыя краткы вѣдѣжки за общъ-тъ политикъ споредъ планъ-тъ кой-то смы приели въ нашѣ-тъ летопись должны смы да прѣгладимъ и частнѣ-тъ вѣтршиж политикъ на всѣко едно царство, въ какъ-то извѣстихъмы по горѣ още нѣмамъ источники за тѣжъ часть, кои-то во всѣкѣ Книжницѣ ще сѣ усъвършенствова, и ще сѣ развива повече, за това ограничавамъ сѣ тѣка съ общо едно заключение, че подиръ възточнѣ-тъ войнѣ, кои-то състава эпохъ въ Историкъ-тъ, всѣко едно царство свържало е въско-то си внимание на вѣтрѣшо-то устройство, най менъ примѣръ видимъ въ наше-то отечество. Наше-то Високославно Правителство замѣга и приема мѣри за да устрои благодетствие-то на народнѣ-ти, кои-то населявѣтъ царство-то; ако искамъ да прѣброимъ всички-ти мѣри, кои-то приемамо за тѣжъ цѣль не бы ни стигнало ни време ни мѣсто, за това ще посочимъ само

най главни-ти отъ кои-то прѣко мѣсто зѣма устройство-то на едно ново министерство-то за народно-то просвѣщение. Императорско-то правителство даде новѣ запевѣль на Патриархъ-тъ дѣ събере Синодъ и прѣдставители отъ народъ-тъ за да устройтъ дѣхавни-ти дѣла споредъ смисла тѣх на Хатъ-и-Хумайна. Императорскій Бератъ содрѣженъ съ писмо отъ Министра на чужестранни-ти дѣла до Греческаго Патриарха, излагѣтъ наставленіе-то на Портѣ-тъ, съ кой начинъ да сѣ устрой това народно събрание: Това събрание трѣбѣ да бѣде отъ седмъ члена, кои-то ще избере Патриархъ-тъ отъ високъ-то дѣхуенство, отъ 10 члена избрани отъ знатни-ти граждане на народъ-тъ и 10 члена избрани отъ иснафи-ти. Цѣль-та на това събрание е да обсъди и да устрой църквѣ-тъ и дрѣгы народни потребности. Императорскій-тъ Бератъ показва и каквы правила трѣбѣ да слѣдсва това събрание за да устрой напр. избирание-то на Патриарха и на дрѣгы сѣджители на църквѣ-тъ, заплатѣ-тъ, кои-то ще приеме всѣкый единъ отъ тѣхъ, сѣдства-та, съ кои-то ще сѣ посрѣшѣтъ разноски-ти, мѣри-ти за да сѣ наплатѣтъ дългове-ти на Патриаршиѣ-тъ и пр.

Единъ чиновникъ ще сѣ отреди отъ Високѣ-тъ Портѣ да присѣдствсва въ чсва събрание.

Подиръ всѣко събрание ще сѣ дава рапортъ на совѣтъ-тъ на Танзиматъ-тъ, кой-то ще извѣщава в. Портѣ.

Прѣво-то събрание станѣ на 9 Ноември.

Правителство-то наше не е оставило безъ внимание и материально-то благоденствие на народъ-тъ; кой-то чете газети-ти, не може да не е забѣлѣжилъ колко проекты сѣ станѣли въ кратко врѣмѣ за да сѣ устрой финанси-та система, кои-то е прѣво-то основаніе на материально-то благоден-

СТЕНЕ НА НАРОДЪ-ТЪ И НА ЦАРСТВО-ТО. БЕГА ПАКЪ СЪ НОСИ СЛЪХЪ ЗА ЕДИНЪ НОВЪ ПРОЕКТЪ ЗА ДА СЪ УСТРОЕН БЪ БЪ. — НЕ МОЖЕМЪ ДА НЕ СПОМЪНАЕМЪ ТЪКА ОЩЕ ЕДИНЪ МЪРЪ НА ПРАВИТЕЛСТВО-ТО, КЪЕ-ТО НАЗНАЧЪ МЕЖДУНАРОДЕНЪ КОМИСИЯ ЗА ДА ПРЪГЛАДА ТАРИФИ-ТИ СПОРЕДЪ ПОТРЕБНОСТЪ ТЪ НА ВЪРЪМА-ТО. ТАКА КОМИСИЯ Е ПОЧЕНЪЛА СВОЕ-ТО ДЪЙСТВИЕ.

ОТЪ ТЪКА НОВИНА ИЛИ БАНЪКО Е ДА ПРЪМЪНИЕМЪ ДО ДРУГЪЙ-ТЪ НАШЪ ДНЕВНИКЪ, КОЙ-ТО ЩЕ НАРЕЧЕМЪ :

ТЪРЪГОВЕВСКИ ДНЕВНИКЪ.

ВЪ ТЪЙЗИ ДНЕВНИКЪ НА НАШЪ-ТЪ ЛЪТОПИСЪЩЪ СЪ БЪЛЪБЪЖИ СОСТОЯНИЕ-ТО НА ТЪРЪГОВИЯ-ТЪ ВЪ ВСЪЛКО ЦАРСТВО И ОСЕБИ-ТО ВЪ НАШЕ-ТО ОТЕЧЕСТВО. И ТЪЙ-ЗИ ДНЕВНИКЪ ДЪЖИ СЪМЪ ДА ПОЧЕНЕМЪ ОТЪ ПАРИЖСКИЯ-ТЪ ТРАКТАТЪ, ОТЪ КОЙ-ТО, КАКТО РЕКОХЪМЪ И НА ДРУГО МЪСТО, ПОЧЕНЪВА НОВА ЕПОХА ВЪ ИСТОРИЯ-ТЪ НА ЧАСЪТЕЧЕСТВО-ТО. ВЪ НАШЪЙ-ТЪ ПАЛИТИЧЕСКИ ДНЕВНИКЪ ИМАХЪМЪ СЛЪЧОЙ ДА ЗАБЪЛЪЖИМЪ ЧЕ ПОДЪРЪ ТЪЙ-ЗИ МИРЪ ВСИЧЪКИ-ТИ ПРАВИТЕЛСТВА СЪСРЕДОТОЧИХЪ ВЪНИМАНИЕ-ТО СИ НА БЪТЪРЪШНО-ТО УСТРОЙСТВО, И НА ВСЪДЪ ПОЧЕНЪХЪ ОТЪ ТЪРЪГОВИЯ-ТЪ. ВЪСЪЛКО ЕДНО ЦАРСТВО ЗАМЪГНА ИЛИ ПЪРВО ДА УРЕДИ УСТАВИ-ТИ НА ТЪРЪГОВИЯ-ТЪ, И ДАЛЪ УЧЛЕНЪ КОЛКО-ТО МОЖЕ ПОВЕЧЕ, ВЪ ЕНЪ ЦАРСТВО, ГДЪ-ТО ТАРИФИ-ТЫ БЪХЪ СЪСЪНЪТЕЛНИ ЗА ТЪРЪГОВИЯ-ТЪ, ПРИАВЪГНАХЪ ДА ГЪ ПРЪГЛАДАТЪ И ИЗМЪНЪВАТЪ СПОРЕДЪ ПОТРЕБНОСТЪ-ТЪ НА ВЪРЪМА-ТО; НАБЪЛЪДЪ СЪ СЪСТАВИХЪ КОМПАНИИ НА ПЪВЪЕ СЪ ГОЛЪМИ КАПИТАЛИ ЗА ВСЪЛКАВИ ТЪРЪГОВСКИ ПРЪДПРИЪТИИ ЗА МОРЕПЛАВАНЪЕ, ЗА ЖЕЛЪЗНИ ПЪТИЩА, ЗА УСТРОЙСТВО НА БАНЪКЪВЕ, ИЗ ЕДИНЪ ФИНАНСОВЪЙ КРИЗИСЪ, КОЙ-ТО Е ПОЧЕНЪЛЪ ОЩЕ ВЪ ВЪРЪМА-ТО НА ВОЙНА-ТЪ, И КАТО ПОЧЕНЪ СВОИ-ТИ ПОСЛЪДСТВИИ ОТЪ АМЕРИКА, ГДЪ-ТО КЪ-

наднахъ много търговски вѣщи, распространи са по цѣлъ свѣтъ, най богати-ти европейски царства вѣхъ принѣдени да приемѣтъ мѣри за да рѣспрѣтътъ зло-то. Анганйско-то правителство събра Парламентъ-тъ по рано, само за да приеме потрѣбни-ти мѣри противъ това зло. — Французскій-тъ Императоръ самъ прие участие, и съ едно писмо до Министръ-тъ си иска да успокои общество-то и да подържи свещто довѣрие; Много дръгы правителства дадохъ помощъ на банкве-ти, за да посрѣщнатъ плащанне-то си, и така спередъ послѣдни-ти вѣсти отъ Европа, това зло са умалѣба и монета-та, кои-то вѣше са убрада, почела е пакъ да прилива въ търговниѣ-тъ; спередъ тѣѣжъ причинѣ и прѣекты-ти на наше-то Правителство за да устрои монетниѣ-тъ си системѣ нѣмахъ до сега успѣхъ, нѣ надѣемъ са, че и това зло, кое-то е най голѣма-та прѣпъзика за търговниѣ-тъ, ще са устрани скоро. Императорскій-тъ съвѣтъ не прѣстава да са грижи за това нѣщо, нѣ до сега не можѣ да сподѣли желанне-то си, защо-то, както казахъмы по горѣ, монета-та вѣше станѣла рѣдка и въ най богати-ти градища и царства.

Какъ-то заключахъмы нашій-тъ политическій дневникъ съ благодарѣтели-ти мѣри на правителство-то, така исто имамы удоволение да заключимъ и тѣѣзи дневникъ съ единъ новъ мѣрѣ, кои надѣемъ са, не ще да остане безъ благодарѣтели послѣдствни за търговниѣ-тъ, тѣѣ мѣри е: учреждение-то на едно отдѣленне при министерство-то на търговниѣ-тъ, кое-то подъ прѣдсѣдательство на Негово Прѣвзсходительство Исмаилъ паша, ще са земе съ общественни-ти дѣла. Въ вторѣ-тъ Внижицѣ надѣемъ са да можемъ да изложимъ трѣ х-тъ на междѣ народниѣ-тъ Комиссиѣ, кои-то е отредена за да прѣ-

габда тарифи-ти на стокы-ти, що влазіють и издають, а сега прѣминувалмы камх нашій-тх

ВНИЖОВНЫИ ДНЕВНИКЪ.

Вх тойзи дневникх ще вѣлаѣжимх всичко, що са относи до нашѣх-тх Книжничкх, и всичко що са печата на възгарскѣй-тх языкх, ще извѣстывалмы читатели-ти и за книги, кои-то са издають на другы языци и имють колко-годѣ интересх и за насх.

Онаи година, като поченх сх бачѣ Валендарче, кое-то навсѣдѣ са посрѣщнх сх радость, до толкось вѣ честита сх радостни новини по тѣхъ часть, гдѣ-то незнаемх отх коихъ да поченемх, за това трѣбываше да ги изложимх наредх какх то сѣ са пощывали, их отх другѣх странѣх имамы дужность да поладемх найнапрѣдх рѣкх на нашій-тх събрать, на по-врѣменно списание, за кое-то са научывалмы отх послѣдни-ти листове на Ц. Вѣстникх. Читатели-ти ни не сѣ забравили, надѣемх са, (таквы иѣща не са забравяють и подирь цѣли столѣтня) снни книжици, кои-то издаваше прѣди иѣколко години Г. Фотиновх вх Измирх подх названиее Любословие. Сега истый Г. Фотиновх ще почене пакх издание-то си само сх друго названиее: Листх Любословный и пр.

Надѣемх са че наши-ты читатели сх радость ще посрѣщнхтх тѣхъ новинѣх.

Друга една новина, сх коихъ-то възвалмы да честитимх възгарскѣх-тх книжничкх, не ще по малко, стрѣва ни са, да зарадѣва читатели-ти: Единх отх най ревностни-ти основатели на нашѣх-тх книжничкх Г. Драганх Цанковх заедно сх Г. Бонна Миркова сх дозволение на Правительство-то ни отвориух прѣвх

дни ти въ Цариградъ типографикъ Българскъ, кои-то поченъ да приносѣ плодове; Първа-та книга, що сѣ напечата въ тѣхъ типографикъ: е Сократеніе на турска-та Исторія отъ основаніе-то на Имперія-та до наш'-ти дни. Списана на францѣзскы отъ Н. Малдфа. прѣведена и поизменена съ вѣкон приложеніа отъ П. Р. Славейкова. Мы ще поканемъ всѣкого, кой-то има колко годѣ желаніе да познае Историкъ-тъ на Цариградъ, подъ владичество-то на кои-то българскій-тъ народъ е прѣживѣлъ и честити и скръбни дни, да си придобіе тѣхъ книжкѣ, кои-то сѣ четѣ много приятно, защото и изыкъ-тъ ѣ е много сладъкъ и печатъ-тъ ѣ е много хубавъ и чистъ.

Въ най голѣма-та, най радостна-та нощина, кой-то мы днесъ вѣлѣжимъ въ нашій-тъ дневникъ е: безсмертній-тъ трудъ на Найдена Герова. Има-то на Г. Герова отдѣлна е извѣстно по всичкѣ Българикъ, то е вече заело само отъ най почетни-ти мѣста въ Историкъ-тъ на наше-то просвѣщеніе и на нашѣ-тъ Вижникъ. Не е чѣкъ мѣсто да излагамъ всичко, що е извършилъ Г. Геровъ за нашѣ-тъ Вижникъ и просвѣщеніе. Негови ти дѣла ще найдѣтъ по прилично мѣсто въ Историкъ-тъ и по достойно перо за да ги опише; въ нашій-тъ дневникъ не може да не внесе въ своѣ-тъ автописъ българскій-тъ Словарь на Найдена Герова, съ кой-то сѣ доплатна една отъ най първи-ти потребности наши. Кой-то е чувствилъ кога годѣ перо, за да надпири поне два реда, осѣтилъ е тѣхъ потребность, а колко по силно ѣ осѣща оныхъ-зи кой-то иска да прѣведе нѣщо отъ чужестранни изыци. Българскій-тъ Словарь на Г. Герова поченъ е да сѣ печатъ въ С. Петербургъ, и кога сѣ свърши пакъ ще поговоримъ за него.

При всички-ти тѣхъ лесноти надѣемъ сѣ, че наши-ти списатели не ще оставѣтъ празды и наши-та Вижника съ

Бежиѣ помощь скоро ще напредѣва; двѣ повременни списаниѣ и единъ вѣстникъ отбавятъ листа-та си, двѣ типографини стоѣтъ готови и чакатъ тѣхъ-ти запечатди. Съ тѣмъ надѣжда прѣминѣваме кѣмъ нашии-тъ

ОБЩИИ ДНЕВНИКЪ

Въ кой то ще са вѣлѣжатъ всѣкаквы новини, кои-то найдемъ достойни за внимание на читатели-ти, и кои-то не могатъ да вѣлѣжатъ въ изложени-ти дневници. И отъ такви новини не смѣ скѣдени сега, и най прѣва-та, съ коѣ-то драго ни е да почнемъ тѣзи дневникъ, зашо смѣ увѣрени, че ты ще зарадова срѣдца-та на всѣхъ-ти Българь — е негодстроевно-то въ Цариградъ Българско училище. Въ столицѣ тѣ на Царство-то има много училища и Гръцкы, и Францѣшкы, и Арманскы, и Тѣрскы, имаше и едно Българско, кое-то не вѣ устроено споредъ съвременни-ти потребности на народъ-тъ. Едно устроено училище вѣше една отъ най прѣви-ти потребности народа, зашо-то не само Българь, кои-то живѣятъ въ Цариградъ имѣтъ нѣжда да дадѣтъ народно възпитание на дѣца-та си, нъ и отъ вѣхъ много Българь проваждатъ дѣца-та си въ Цариградъ за да се издѣчатъ, нъ догдѣ свършѣтъ учениг-то си въ чужестранни-ти училища, тѣ забравѣтъ и изыкх-тъ си и народъ-тъ си. Нѣкои и други отъ Българи-ти въ Цариградъ, кои-то по жиѣо чувствѣютъ съвременни-ти нѣжди и повече замѣгатъ за общи-ти народни интереси, нежели за свои-ти частни, не могатъ да не обхриѣтъ внимание-то си и на тѣмъ народнѣ нѣжда, и ревность-та имъ създаде срѣдства, съ кои-то да могатъ да дадѣтъ ново устроение на онова училище, въ кое-

то освѣнь потребни-ти наѣвы, прѣдаваѣтъ сѣ още и четѣриѣ языка : Българскый, Французскый, Турскый и Гръцкый, отъ достѣйныѣ учители, и ако съдимъ споредъ начало-то можемъ да бждемъ убѣрены, че скоро, тѣ ще сѣ распространи и ще стане разсадникъ на българско-то просвѣщенне. Дай Бсже да найде тѣхна-та рѣвность по много послаѣдсватели по всичкѣ Българинаѣ, за да не загахне това сѣма, отъ кое-то, надѣемъ сѣ, ще изникне не само дръво, нъ ще даде и хубавы и сладкы плодове. Въ училище-то сѣ приемѣтъ дѣца, кои-то могатъ да живѣѣтъ вътрѣ, и могатъ да ходѣтъ отъ възь да сѣ учѣтъ само.

Друга една новина, кои-то не можемъ да не внесемъ въ нашиѣ-тъ лѣтопись, ако и да нѣ знаѣтъ читатели-ты отъ извѣстие-то на Ц. Вѣстникъ, е новоустройство-то въ Бски-Загаръ училще за момичета. Кой-то знае какво голѣмо банине има женска-та страна въ общество-то и въ семейство-то, не може да сѣ не порадова на това, не може да не прѣдвиджа какви голѣми послѣдствия може да има такво едно училище.

Вато станѣ дѣма за възпитание-то на дѣца-та, мыслимъ не ще бжде неумѣстно да попрѣкажемъ тѣка за едно примѣрно училище, кое-то сѣществѣва въ Немско въ градъ Йенъ въ Веймарско-то Велико Княжество. Наши-ты педагогы и възпитатели може да найдѣтъ нѣщо достѣйно за да позаемѣтъ отъ него : Отъ времѣ-то на Платона и до наши-ти дни всѣка философска система сѣ е отзовавала и въ идеи-ти на възпитание-то. И желание-то на единъ баща да осѣществи въ сына си онова, що не е осѣществилъ въ свой-тъ си животъ, е естѣственно. И това желание сѣществѣва во всѣко поколѣние. Нъ кой-то познава какво голѣмо нравственни-ти и умственни-ти потребности на наше-то времѣ, не може да сѣ не согласи,

не рѣшение-то на тойзи въпросъ по сложно е , и по мъжно е за наше-то вѣрѣма. Теоретически по лесно може той да са разрѣши, нх какъ са прилага на практикѣ тѣи теории , ето що иже всѣкий единъ педагогъ всѣкий единъ изпитатель , кой-то са наема да устрои система за възпитание-то споредъ начала-та на теориеж-тѣ. Педагогический-тѣ институтъ на Профессора Отца, за кой-то тѣкх говоримъ , стѣбани са да е най добрый-та ошѣтъ на разрѣшение-то на тойзи сложнъ въпросъ :

Професоръ Стой отъ 1843 год. прѣдава философиѣ въ Іенский-тѣ Университетъ. На 1844 год. той прие управление-то на едно частно училище, кое-то отъ тогы растѣ скоро и са развѣва. Въ 1853 год. издигнѣ са голѣмъ и хубавъ домъ за това училище , и сега има до 80 дѣца пансионеры и толкъсь още, кои-то отъ възнь дохождѣтъ да са учѣтъ.

За да дадемъ по ясно понятие за уредвѣ-тѣ на това училище , ще изложимъ най прѣво вътрѣшно-то устройство и управление и срѣдства-та за нравственно-то възпитанне, а подиръ ще кажемъ и за системѣ-тѣ на прѣдаване-то.

Стой нарича това училище Фамлианѣ, и то не е само една дѣла. И тѣи фамлианѣ сѣстои отъ самый-тѣ директоръ, отъ женѣ мѣ, отъ восемь учители, кои-то живѣѣтъ въ училище-то и отъ восемдесать пансионеры. Всѣкий учитель (и директоръ-тѣ самъ си) има подъ свой надзоръ единъ дръжинѣ отъ 8 до 10 ученици, кои-то си имѣтъ една стаѣ особениѣ. Въга дѣйде новъ ученикъ, приема са като гостъ на шесть недѣли въ стаѣ-тѣ на директоръ-тѣ, а подиръ споредъ какъ-то за благоразсѣдан той, оставя го при себеси или го прѣважда въ дръгѣ стаѣ. При това приема той въ сзображение лични-ти сѣпатни на дѣте-то , години-ти мѣ и характеръ-тѣ мѣ.

Всѣка една дръжина има си отдѣлено мѣсто въ спалницѣ-тъ и отдѣленѣ трапезѣ въ трапезарницѣ-тъ, има свой собиий капиталецъ, свой собиий дѣлъ въ лозе-то на професоръ-тъ, и тѣсва лозе са работи споредъ желание-то на малко-то свѣщество.

Всѣкѣ сътринѣ, прѣди да почене учение-то, всички-ты учители са свирѣтъ при директоръ-тъ, и всѣкий единъ е длъженъ да прикажи на кѣсо за псевдене-то на всѣкий единъ отъ ученици-ти, кои-то му са повѣрени. На свръшване на всѣкѣ недѣлѣ ставѣтъ дългы конференци за истый-тъ прѣдметъ. Тамъ са свѣждатъ и мѣри-ти, кои-то трѣбѣ да са приемѣтъ споредъ характеръ-тъ и развитие-то на всѣко едно дѣте. Освѣнь тѣсва въ продължение-то на всѣко полугодие, учители-ты са длъжны да прѣдставѣтъ писменно характеристики-тъ на всѣко едно дѣте. За да са запознае още по добрѣ въ личностъ-тъ на всѣкий единъ ученикъ самый-тъ директоръ прѣдава уроци во всички-ти класове. Съ тыя срѣдства и директоръ-тъ и всѣкий учитель са запознаваѣтъ по лесно съ личностъ-тъ на дѣца-та и помежду учителя и ученици, забръзва са прииетство, кое-то е прѣво условие за напредване-то на възпитание-то.

Професоръ Стой е далъ голѣмо внимание на тойзи пбиктъ и всички-та организация на училище-то помага за да сванзи учители-ти съ дѣца-та. Нъ още по достѣйни за забѣлѣжане са зныя срѣдства, съ кои-то са пази порядоку-тъ въ училище-то. Има мѣри прѣдзупрѣдителни и мѣри исправителни; нъ на прѣви-ти е дадено по голѣмо внимание. Главна-та и най дѣйствиелна-та е многообразни-ти срѣдства, съ кои-то да могатъ дѣца-та да са забавѣтъ въ свободни отъ учение часове: устроени са широки стани за всѣкаквы мастории съ инст рументи за всѣкакви рѣсѣдѣния, химически ла-

Вораторни колекции (събрания) отъ три-ти царства на природѣ-тѣ; мѣзыкални забави устроени въ най широкѣ размѣри; и всичко това не само е достъпно за всѣкъ единъ ученикъ, но още са подкана съ участие-то и посърѣние-то отъ учители-ти, и поглаща всичкѣ-тѣ дѣятелность на дѣцата и не имъ дава време да мислятъ за лѣдѣване. Друга една прѣдупрѣдителна мѣра не помалко достѣйна за училище-то е неограничена свобода, кои-то са дава на дѣцата за всичко, що-то не съдържа въ себеси положително зло. Отъ училище-то е испаденъ формализмъ-тъ, кой-то всѣкогы раздражава живѣ-тѣ природѣ на дѣцата, и ги кара често да биждѣтъ въ всѣко едно распорѣженне на по стари-ти, като произволно стѣснение на живѣ-тѣ дѣятелность. Отъ това и наказание-то е много рѣдко и саѣдѣвателно има по голѣмо значение и дѣйствителность, за кое-то не може да има понятие, кой-то сѣди само споредъ оныя училища, въ кои-то всичкы-тъ порядоци са дръжи само съ псевдители мѣри. Нистинѣ природа-та на дѣте-то е толкосъ мѣгка и възпримчива, гдѣ-то ты става не юбствителна къмъ наказание-то само кога са притѣли отъ насилниекни и безсмыслени срѣдства. Най добрый-тъ примѣръ видимъ въ училище-то, кое-то описуебамы, гдѣ-то подирь многолѣтни-ти трѣдсе на директоръ-тъ удаде мѣ са да испадн изъ училище-то, токо-речи, всичкы-ти наказания, кои-то сѣ прѣти въ другы-ти училища, като исправителни срѣдства, и кои-то въ това училище и не са поменѣбѣтъ. Така напримѣроз: затваране-то на дѣцата въ класъ-тъ подирь урокъ-тъ, кога не сѣ извършили онова, што имъ е было зададено. Съвѣмъ е отмѣнено въ това училище, зашто-то опытъ-тъ е показалъ, че отъ това може само да пострадае здраве-то на дѣте-то, безъ да прѣдсѣе нѣщо при-

дѣжаніе-то мѣ. На мѣсто това безчловѣчно наказаніе вѣдѣно е друго най прѣсто и много по дѣйствиетелно срдѣство. Подирь прѣдаване-то выжтѣ дѣте-то и го пытѣтѣ до кога може да допадне онсѣа, що е упдстназ, то само назначава врѣма-то и рѣдко быва да не устои на дѣмж-тѣж. Волко-то за ночтене и послѣшаніе кѣмѣ учителн-тн, то най добре-то обезпечене за това е прнмтелско-то отношеніе на дѣца-та съ учителн-тн. По мѣчно е да сѣ найде такѣо обезпечене и за отношеніе-то на дѣца-та помеждѣ имѣ; нѣ професорѣ стѣй и тѣка е нашелѣ най добре-то срдѣство зашто, то е най естествокно-то: На вѣкѣо едно мѣсто, гдѣ-то дѣца-та сѣ схвирѣтѣ по много наедно, като въ гымнастическый-тѣ класѣ, въ общественин-тн игри въ градинѣ-тѣж за да работѣтѣ, тѣ сѣ подчинены на нѣкѣн законн, кон-то спазвѣтѣ личность-тѣ имѣ ви опредѣлѣтѣ общественин-тн ѣ длужности. Нѣ не сѣ надзиратели-тѣ, кон-то глѣдѣтѣ за да сѣ исплнѣтѣ тѣе законн, дѣца-та самы избирѣтѣ помеждѣ сн начальницн, и ако е нѣжно и цѣлѣз сѣдѣ за да разсѣди распрн-тн имѣ. Рѣшеніе-то на той-зи сѣдѣ прнема безкрайно убавженіе. Надзиратели-тѣ само надзирѣтѣ за дѣйтелность-тѣж на сѣдѣ-тѣ, да не бы да стане нѣкѣе злоупотреѣвленіе, което обаче никогы не сѣ е случавало. И на надзиратели-тн остава само да смѣгчѣтѣ наказаніе-то на това непрѣклонно сѣднще.

Тая организацин прѣдава на това учнвше особнтѣ характерѣ; часѣвѣкѣ най на прѣдѣ остава смѣенѣ, като види такѣвѣ шумѣ и дѣнженіе наскрѣо сн. Чннн мѣ сѣ че нѣма никакѣвѣ порядокѣ, никакѣа правнлнцстѣ. Нѣ кога сѣ вглѣда въ той-зи мѣннчекѣ мѣрѣ, кой-то ври съ живѣстѣ и дѣйтелностьѣ, още побече остава смѣенѣ, като види колко шѣкѣ е въ трѣшннй порядокѣ, прѣсто-то и прнмтелско-то обхѣжданіе на дѣца-та

ПОМЕЖДУ НИХ И СЪ УЧИТЕЛИ-ТИ СИ, СВОБОДЖ-ТЪ И ЖАРУ-ТЪ СЪ
КОИ-ТО СЪ ВЪРШЯТЪ ВЪЩИ-ТИ РАБОТИ. ПРЪДИ НЪКОЛКО ВРЪМЯ
ЕДИНЪ ТАТКО, КОИ-ТО БЪШЕ ДОШЕЛЪ ДА ВИДИ УЧИЛИЩЕ-ТО ЗА ДА
НАМЪСТИ ТАМЪ ДЪЦА-ТА СИ, СПЛАШИ СЪ, КАТО ВИДЪ СВОБодно-ТО
СЪХЪЖДАНЕ НА ДЪЦА-ТА, КОИ ТО НЪ САМО РАЗГОВАРЪХЪ НА ВЫ-
СОКО СЪ УЧИТЕЛИ-ТИ СИ, НЪ ОЩЕ СЪ ПРЪПИРАХЪ СЪ ТЪХЪ,
ПОПЫТА Директора. УТОИ; КАКЪИ МЪРИ ПРИЕМАТЕ, КОГА НЪ-
КОВ ДЪТЕ ПОПРЪЖА УЧИТЕЛА СИ? ТОВА НИКОГЫ НЕ СЪ В СЛУЧА-
ВАЛО, ОТГОВОРИ МЪ ПРОФЕСОРЪ-ТЪ, И ТОЙ БЪ ПРАВЪ ДА ДАДЕ ТА-
КЪВЪ ОТГОВОРЪ. ДСПЯЩИ ЦЕМЪ ПОПРИКАЗА НА ЧИТАТЕЛИ-ТИ И
ЗА МЕТОДУ-ТЪ НА УЧЕНИЕ-ТО ВЪ ТОВА УЧИЛИЩЕ. А СЕГА ЩЕ НИМЪ
ДАДЕМЪ САМО ИЗВЪСТНЕ И ЗА ДРЪГО ЕДНО УЧИЛИЩЕ, КОЕ-ТО Э ПО
ИНТЕРЕСНО ЗА НАСЪ: БЪ ЕДИНЪ ФРАНЦУЗСКЫЙ ВЪСТНИКЪ ПРОЧЕ-
ТОХЪ: ЧЕ ВЪ ПАРИЖЪ НА 7 НОЯВРИИ (Н. С.) НЕГОВО ПРЪ-
ВОСХОДИТЕЛСТВО МЕХМЕДЪ ДЖЕМНАЗ БЪ, ПОСЛАНИКЪ ОТЪ В. ПОР-
ТЪ ВЪ ПАРИЖЪ ПРИСЪТСТВУВА НА ЦЕРЕМОНИИ-ТЪ, СЪ КОИ-ТО
СЪ В ОТБОРИЛО ТАМЪ ОТОМАНСКО-ТО УЧИЛИЩЕ.

ИСТИ-ТИ ПРИЧИНИ, КОИ-ТО ПОВЪДИХЪ НАШИ-ТИ БЛЪГАРЫ
ДА УСТРОИХЪ ВЪ ПАРИГСАДЪ УЧИЛИЩЕ ПОВЪДИХЪ ТЪРСКО-ТО
ПРАВИТЕЛСТВО ДА УСТРОИ УЧИЛИЩЕ ВЪ ПАРИЖЪ

МНОГО МЛАДЫ ОСМАНИИ СЪ НАХЪЖДАТЪ ВЪ ПАРИЖЪ ЗА ДА
СЪ УЧИЯТЪ. И ДО СЕГА БЪХЪ ПРЪСНАТЫ ВЪ РАЗНИ УЧИЛИЩА, НЪ
ДОГДЪ СВЪРШИЯТЪ УЧЕНИЕ-ТО СИ ЗАБРАВЯТЪ И ИЗЫКЪ-ТЪ СИ И
ОБЫЧАИ-ТИ НАРОДНИ, ЗА ТОВА ПРЪМЫСЛИХЪ ДА СЪБЕРЯТЪ ВЪ ЕД-
НО ОСОБНО УЧИЛИЩЕ ВСИЧКИ-ТИ МОМЧЕТА, КОИ-ТО СЪ ИСПРАЩЯТЪ
ВЪ ПАРИЖЪ, И ТАМО ДА НИМЪ СЪ ПРЪДАВАТЪ НАВЪКЪ, ЗА КОИ-ТО
ТЪ СЪ ИСПРАТЕНЪ. ЕДНА СМЪСЕНА КОМИССИИ БЪШЕ ОТРЕДЕНА ДА
ИЗДИРИ ТОЙЗИ ВЪПРОСЪ, И ПЛАНИ-ТЪ НА ТЪИЪ КОМИССИИЪ ОДОБРИ
СЪ И ОТЪ ДВЪ-ТИ ПРАВИТЕЛСТВА ФРАНЦУЗКО И ТЪРСКО.

Н. В. СВЪТАНЪ- ОЦЪНИ ВЫСОКО-ТО НАЗНАЧЕНИЕ НА ТО-

ва Оттоманско училище. Разсвѣда да мѹ са обезпечѣтъ срѣд-
ства за существование-то мѹ. Това училище, кое-то е назна-
чено да приеме ученици отъ всѣкы единъ народъ, що са нахо-
жда подъ аласть на Султана, съ старание то на Мехмедъ
Джемалъ Бей и на Г. Рулана министра на просвѣщение-то во
Франциѣ-тъ, устрои са въ едно добро помѣщение. То ще има
два отдѣла пригостовителни, единъ за военни-ти науки дръгы
за гражданскы-ти длъжности. Върсъ-тъ мѹ ще е отъ двѣ до
три години. Програма та мѹ обзема изѹчение-то на Фран-
цѹзскыи азбѹкъ, Историѣ, Географиѣ, Математикѣ, Физи-
кѣ и Вѣстествениѣ Историѣ. Директоръ е назначенъ Али Бей,
кой-то са е отличилъ въ военни-ти и математическы науки.

Всичкы-ты ученици ще живѣѣтъ въ училище-то и ще
бѣдѣтъ пансионеры. Оттоманско-то Правительство приема раз-
носкы-ти имъ; Само да са приемѣтъ ученици отъ всѣкой е-
динъ класъ. Число-то имъ е сега до двайсетъ и пѣтъ. Нъ ще са
умножи постепенно. Въ училище-то и сега има мѣсто за пѣт-
десѣтъ дѣшн.

Н. В. Султанъ прие това училище, подъ свое-то Високо
покровительство.

Нъ като са докачихмы до Парижъ не пропущамы да при-
кажемъ на читатели-ти нашн единъ простъ историйкѣ за ед-
нъ цвѣточницѣ, кой-то ни е приказалъ единъ очевидецъ.

Въ Парижъ едно вѣрма, казва той, занѣтъ-тъ на цвѣ-
точницѣ (кой-то прави и продава кыткы) бѣше и много при-
тенъ и много придобиточенъ, особито кога цвѣточница-та бѣ-
ше хубавичка, приятна, и всѣкогы имаше готовѣ усмѣшкѣ,
за да подхванѣпокупатели-ти. Второ кога знаеше да подбере цвѣ-
те то за кыткы съ вкусъ; нъ днесъ тойзи занѣтъ е много
непадналъ.

Въ една стъ най хубави-ти улицъ въ градъ тѣ до едѣжъ братниѣ сѣдѣше една жена, кой-то имаше нѣмаше до 30 години стъ едно момченце до четири нан пать години и съ една кошницѣ съ кыткы, нъ ты нѣмаше оныя достоянства, за кой то споменѣхмы по горѣ; ты не бѣше нити хубавица, нити засмѣла, и кыткы-ти ѣ не бѣхъ наврани и кѣсно, затова и мѣчено са пролабахъ.

Слѣчи са да минемъ прѣезъ тѣѣхъ улицъ еднихъ часъ прѣди пладѣтѣ и жылий-тѣ погледѣхъ на цвѣточницѣ-тѣ приблѣче наше-то вниманне; възкнѣхмы въ пазвѣхъ-тѣ да извадемъ дребни пари за да кѣпимъ една кыткѣ кога тѣтакси спрѣ са прѣдъ кошницѣ-тѣ еднихъ господарѣ, кой-то водише подѣрѣкѣ една млада момѣ до двѣдцѣтъ години. Той поченѣ да избира кыткы-ти и като не найде ни една по вкѣсѣ-тѣ си хвърли ги назадъ въ кошницѣ-тѣ и заминѣ безѣ да заблѣжи че дѣѣ слезы нависнѣхъ на рѣсеници-ти на цвѣточницѣ-тѣ. Нъ млада-та мома, кой-то и по лице-то и по облекло-то приличише да е Англичанка, сжалн са надъ пролаицѣ-тѣ, и полегычка измкнѣ една книжкѣ, и ѣ испѣсти възвѣ момченце-то и прибузва да стигне господарѣ тѣ, кой-то бѣше вѣща ѣ

Погледни, мамо, що е това? извика дѣте-то, като разправи книжкѣ-тѣ и ѣ показа на майкѣ си.— Гдѣ ты найде тѣѣхъ книжкѣ? попыта майка мѣ, кой-то бѣ пошодена, като видѣ въ рацѣ-ти мѣ (кайма) билетъ отъ пѣдесѣтъ франкы. Мома-та ѣ испѣснѣ, отговори дѣте-то.

Цвѣточница-та са затече за да стигне момѣ-тѣ и да ѣ даде пари-ти, нъ ты са пристори че не прѣдѣтѣва що е това, и ѣ отпѣжда съ рѣкѣ-тѣ си и иска да замине. Нъ Господарѣ-тѣ, кой-то бѣше съ неѣ, като са вѣдѣша въ дѣмѣтѣ на цвѣточницѣ-тѣ посочи рѣкѣ-тѣ си, та вѣе книжкѣ-тѣ

и гевани спексийно чюдданче-то си да да тѣ тѣри вѣтрѣ. Младда-
та дѣвопка, като видѣ че сирота продавица изгѣбѣва онова по-
жертвованне, кое-то сама искаше да ѝ даде скрѣшомъ, проудма
нѣщо тихомъ на баща си, а той съ истото хладнокровие блага
въ чюдданъ тѣ си книжкѣ-тѣ отъ патдесать франка, и подиръ
изважда другѣ отъ патъ стотинъ франкы, и тѣ подава на
цѣтточницѣ-тѣ съ чѣмъ дѣми: Дщери ми ти даде патдесать
франка, защо-то си сиремахѣнна, азъ ти давамъ десать патъ
повече защо-то си честна. Богъ да ти е на помощъ, дѣши мѣси.

Не е възможно да са опиши съ перо ни благодарность-та
на вѣдѣл-тѣ женѣ, ни радость-та на младѣ-тѣ момѣ, ни
неизмѣнно-то хладнокровие на белокодушный-тѣ чужестранецъ.
Мы вѣхмы честиты да видимъ това происшествие, и като о-
ставихмы въ пазѣ-тѣ, онова малко пожертвоване, кое-то
вѣхмы приготвили за да помогнемъ на сиремахѣннѣ-тѣ изваф-
кохмы плаивавъ-тѣ и завѣлафжихмы онова, що видѣхмы съ
очи-ти си.

ИЗВЕЩАНИЕ

О результатах работы за 1911 год

В течение года были выполнены следующие работы:

1. Изучение истории развития...

2. Исследование влияния...

3. Анализ состояния...

4. Проверка фактов...

5. Составление...

6. Проведение...

7. Заключение...

БЛЪГРИВЪ-ТИ КНИЖИЦИ

ИЗДАВАТЪ СЯ ДВА ПЪТИ ВЪ МЪСЪЦЪ-ТЪ НА 5 И 20 ЧИСЛО.

ЦѢНА-ТА НА ГОДИШНО-ТО ИЗДАНИЕ (24 Книж-
ки) е:

Въ Цариградъ 4 меджидиета сребърни.

По всичкото Турско 4 $\frac{1}{2}$ медж. ”

Въ Сербия, Блшко и Молдавия 2 мин-
ца Австрійски (жълтици).

Една-та Книжка сама $\frac{1}{2}$ меджидие сребърно.

Подписка-та се приема само за единъ години
тъмъ лица:

Отъ настоятели-ти на БЛЪГРИВЪ. КНИЖИЦИ

Г. В. Мариневичъ и К. В. Славчевичъ въ Цариградъ.

Отъ Г. Доктора С. І. Чомакова въ Пловдивъ.

Отъ Благород. Г. Ст. Грънчолъ въ Визанлижъ.

Отъ Г. Иванча Столкова въ Ески-Заара.

Отъ Г. Т. Х. Бойчова въ Шуменъ.

Отъ Г. Пантели Х. Г. Кесимова въ Търново.

Отъ Г. Стеф. П. Игнатиева въ Русчукъ.

Отъ Н. Х. Попова въ Свищовъ.

Отъ Георги Вазакова въ Тѣча.

Отъ Хр. Георгиева въ Бѣждрецъ.

Отъ Г. Инх. Попевича въ Ивранлъ.

Отъ Г. П. и П. Авраамовичъ въ Гюргево.

Отъ Г. Евгени Георгиева въ Галацъ.